

Slovenski ČEBELAR

letnik CXXI • 12/2019

Antibiotiki
so v čebelarstvu
prepovedani
že vrsto let

- Zimsko zatiranje varoj
- V Sloveniji najden orientalski sršen (*Vespa orientalis*)
- Čebela v svetu pregovorov

info.belokranjski-hram@t-2.si
Facebook – belokranjski hram

Akcija

Za člane ČZS nudimo 5-% popust pri nakupu
čebelarске opreme LYSON v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Polnilnica za med
z avtomatsko
obračalno mizo
Lyson
Cena: **3.883,00 €**

Mešalnik medu,
400V z mešalom
in avtomatiko
50 L
Cena: **804,90 €**

Komora za
dekristalizacijo
medu 300 kg
Cena: **1.767,30 €**

Spiralni grelec medu,
FI 250 mm, 2x 400W,
OPTIMA LINE
Cena: **284,81 €**

Sladkor 25 kg vreča
Cena: **13,00 €**

Kozarci
in pokrovčki
za med
več vrst
UGODNO

Topilnik voska
mali Lyson
+ gorilnik
Cena: **410,45 €**

Hlapilnik za mravljično
in oksalno kislino
Cena: **1,46 €**

Zaščitna maska 3M
za zdravljenje čebel
+ filtri
Cena: **63,80 €**

* Vse cene vsebujejo DDV.

Drugo čebelarско opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o.
Ulica Staneta Rozmana 26, 8340 Črnomelj
M: +386 40 748 588
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 09.00–16.00
sre.: 09.00–17.00
sob.: 08.00–12.00

PE Belokranjski hram Domžale
Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale
M: +386 40 269 870
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 9.00–16.00
sre.: 9.00–17.00
sob.: 8.00–12.00

PE Maribor
Trgovina Gardina
Cesta XIV. divizije 75, 2000 Maribor
Tel.: +386 2 471 51 73
Delovni čas: pon.–pet.: 8.00–18.00
sob.: 8.00–12.00

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN
Robert Kocjan s.p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova
Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307
GSM: 031 351 964
E-pošta: robineli@siol.net
WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

**IZDELAVA ČEBELARSKO OPREME
TRGOVINA - ČEBELARSTVO**

NOVO!!!!

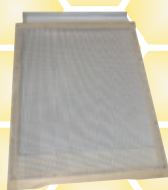
**VSE ZA IZDELAVO
PANJEV IZ
NERJAVEČEGA
MATERIALA!!
(INOX)**

- MATIČNA REŠETKA
- RAZSTOJIŠČA
- NOSILEC MATIČNE REŠETKE
- MREŽA ZA OKENCA
- SKLEPNE SPONE
- PALICE ZA SATNIKE

MATIČNA REŠETKA

SATNIKI, AŽ, LR, LR 2/3

TESTNA MREŽA

IZOLACIJSKE PENE

Spoštovani čebelarji!

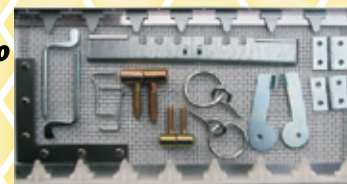
*Ob izteku letu se
vam zahvaljujemo za
izkazano zaupanje in
vam želimo vesel
Božič ter medeno leto
2020!!!
Srečno!*

**IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA.**

**OD 01.09. DO 31.12.
JE MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA
OD 15 kg DALJE.**

**OGLEJTE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.**

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Spoštovane čebelarke, čebelarji,

mesec december je v letu vedno veljal za tistega, ob katerem naredimo razmislek o svojem preteklem delu, dosežkih in ciljih, ki jih še želimo doseči; v mislih naredimo pregled, pa tudi načrt za prihajajoče leto. V čast si štejem, da lahko danes pred vami razgrnem nekaj svojih misli o poti, ki jo je slovensko čebelarstvo prehodilo po evropski cesti, in tudi o tem, kaj vse nas še čaka. Slovenija je namreč v zadnjih letih v Evropski uniji prepoznana kot močna čebelarska dežela, ki z nenehnimi pobudami in dejavnostmi poganja razvoj čebelarstva in ozaveščanje javnosti o širšem pomenu čebel in čebelarjev preko meja Slovenije, celo preko meja Evrope.

Svetovni dan čebel, ki ga obeležujemo vsakega 20. maja in ki je nastal na pobudo Čebelarske zveze Slovenije, je le ena od uspešnih zgodb, ki so ponesle ime in sloves Slovenije v svet. To je morda najodmevnejši uspeh, ki pa ni le posledica ene pobude, temveč večletnega dela, sodelovanja in zavestnega vlaganja v znanje, razvoj in promocijo čebelarstva preko programov, financiranih s strani Evropske unije in Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Osnovni pogoj za uspešno izvajanje programov ukrepov je izjemna organiziranost slovenskih čebelarjev, za kar vam lahko iskreno čestitam!

Slovenija je s pristopom k Evropski uniji prevzela programski način spodbujanja čebelarskega sektorja. Triletni programi, ki jih države članice posredujejo Evropski komisiji v odobritev, s tem pa so upravičene do podpor iz evropskega proračuna, zahtevajo celovito analizo stanja in strateško presojo izvajanja ukrepov, ki so na voljo. Ti ukrepi so predpisani, države pa vendarle imajo nekaj prostora za njihovo oblikovanje po meri svojih specifik in potreb. Čebelarji lahko tako izkoristite možnosti sofinanciranja naložb v čebelarsko opremo, podporo za zdravstveno varstvo čebel, podporo za začetnike, za usposabljanje in izobraževanje, za analize medu, vzrejo matic in podobno. V letih izvajanja sistema podpor (za Slovenijo to velja od leta 2004) pa se je na evropski ravni veliko spremenilo; možni ukrepi se izpopolnjujejo, postajajo celovitejši in so predvsem vedno bolj vpeti v širše cilje evropske politike trajnosti in okoljske angažiranosti. Z leti je čebelarstvo v Evropski uniji pridobivalo pomen, k čemur je v okviru delovanja Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na sestankih z Evropsko komisijo ali na zasedanjih ministrov Sveta EU pripomoglo tudi dejavno sodelovanje Slovenije.

Smo v obdobju, ko se oblikuje nova Skupna kmetijska politika EU. Reforma, ki jo predlaga Evropska komisija, za čebelarski sektor prinaša pomembno spremembo – prvič doslej je čebelarstvo umeščeno v okvir strateškega načrtovanja Skupne kmetijske politike posamezne države kot enakovreden kmetijski sektor, ki preko različnih intervencij prispeva k doseganju evropskih okoljskih, gospodarskih in družbenih ciljev. S to potezo se čebelarstvu priznava njegova večstranska vloga pri ohranjanju narave in okolja, biološke raznolikosti, prehranske varnosti in dohodkovne varnosti čebelarjev in jih v tem smislu izenačuje s kmetovalci. Ne nazadnje se je ob nižanju proračuna, namenjenega Skupni kmetijski politiki, predlagani proračun za podporo čebelarstvu hkrati bistveno povečal.

Slovenija s svojimi pobudami na evropski parket prinaša pomembno zavedanje, da za uspešno delo ni vedno najpomembnejša velikost, temveč ideje, znanje, trdo delo in sodelovanje. Pobude, ki bi vodile do spremembe evropske zakonodaje, so najtežje in poleg naštetega zahtevajo še dodaten diplomatski napor v Bruslju, prestolnici Evropske unije in mestu, kjer se ob trenju mnogih različnih interesov oblikuje skupna zakonodaja. Zakonodaja s področja označevanja porekla medu je izziv, ki ga je Ministrstvo RS za kmetijstvo sprejelo za naslednjega in čemur bo vsaj v prihajajočem letu namenilo pomembne dejavnosti v okviru svojega delovanja v Evropski uniji.

Spoštovani čebelarji, Slovenija in slovenski čebelarji ste si s svojim delovanjem prislužili v državah Evropske unije poseben ugled. Prav je, da se tega zavedate in da ste na to ponosni! V času, ko je bolj kot kadar koli doslej nujno, da naravi posvetimo posebno skrb, ste čebelarji tisti, ki s svojim čutenjem do čebel in narave opozarjate na to, da na svetu nismo sami. Hvala vam za to.

Želim vam lep zaključek leta in uspešno novo leto.

Maša Žagar, svetovalka za kmetijstvo na Stalnem predstavništvu Republike Slovenije pri Evropski uniji

KAZALO

UVODNIK

Maša Žagar	331
ZDRAVJE ČEBEL	

Boštjan Noč in mag. Andreja Kandolf Borovšak: Antibiotiki so v čebelarstvu prepovedani že vrsto let	333
Mateja Ratižnojnik, dr. vet. med., Alenka Jurič, dr. vet. med., mag. Vida Lešnik, dr. vet. med., mag. Ivo Planinc, dr. vet. med. in Suzana Skerbiš, dr. vet. med.: Zimsko zatiranje varoj	334
dr. Metka Pislak Ocepek, Suzana Skerbiš, Mojca Pibernik in dr. Danilo Bevk: V Sloveniji smo našli orientalskega sršena (<i>Vespa orientalis</i>)	336

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Franc Šivic: Novice iz sveta	338
mag. Andreja Kandolf Borovšak, Nataša Lilek in Tanja Magdič: S strokovnih predavanj Apimondie	339
Nataša Lilek: Karakterizacija čebeljih pridelkov (II. del)	341
mag. Andreja Kandolf Borovšak: Voda v medu in fermentacija medu	344
Marko Goličnik: Univerzalna čebelarstva kozica	346
Damjana Cvetko: Čebela v svetu pregovorov	346
Andrej Šalehar, Janez Gregori: Janševi čebelarški pripomočki na naslovnici knjige iz leta 1774	347
Mojca Medved Ladinek: Strokovna ekskurzija apiterapevtov	348
dr. Andrej Gogala: Velika steblikarka (<i>Ceratina chalcites</i>)	349

DELO ČEBELARJA

dr. Peter Kozmus: Čebelarjeva opravila v decembru	350
IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV	352

OBVESTILA ČZS

OGLASI	359
V SPOMIN	362

INDEX

EDITORIAL

Maša Žagar	331
BEE'S HEALTH	

Boštjan Noč and Andreja Kandolf Borovšak, MSc: Antibiotics have been banned in beekeeping for many years	333
Mateja Ratižnojnik, DVM, Alenka Jurič, DVM, Vida Lešnik, MSc, DVM, Ivo Planinc MSc, DVM, and Suzana Skerbiš, DVM: Winter treatment of varroa mites	334
Metka Pislak Ocepek, DSc, Suzana Skerbiš, Mojca Pibernik and Danilo Bevk, DSc: Oriental hornet (<i>Vespa orientalis</i>) has been found in Slovenia	336

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Franc Šivic: World news	338
Andreja Kandolf Borovšak, MSc, Nataša Lilek and Tanja Magdič: From Apimondia lectures	339
Nataša Lilek: Characterisation of bee products (part II)	341
Andreja Kandolf Borovšak, MSc: Water in honey and fermentation of honey	344
Marko Goličnik: Universal beekeeping frame holder	346
Damjana Cvetko: Honeybee in the world of proverbs	346
Andrej Šalehar, Janez Gregori: Janša's beekeeping accessories on the cover of a 1774 book	347
Mojca Medved Ladinek: Excursion of apitherapists	348
Andrej Gogala, DSc: Great stem carpenter bee (<i>Ceratina chalcites</i>)	349

BEEKEEPER'S WORK

Peter Kozmus, DSc: Beekeeper's tasks in December	350
FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS	352

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA

ADS	359
IN MEMORIAM	362

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si
Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si
Priznana rejska organizacija: Dr. Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si
Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/aler/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auštini: 01/729 61 12, 040/436 516, vlado.austini@czs.si
 Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si
 Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 04, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si
 Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si
 Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Glasiloslovenskičebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarstvom terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani: 165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4– do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7– do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Vse cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7925, Tiskano: 22. 11. 2019.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Zimsko tihožitje na stojšču. Srebrno priznanje na mednarodnem natečaju čebelarstva fotografije Čebelarstva zveze Slovenije 2019. Foto: Milan Motyka, Češka

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

2015   2016   2017   2018   2019

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni dan v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

- Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarstvu centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarstvu razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijskego gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
- Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarstvu centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Naj belih snežink bo obilo,
da kapljic prav tol'ko medenja
bo stekalo se po točilu.

Voščimo vam mirne
božične praznike
in veselo novo leto 2019!
Naj medi!

Čebelarstva zveza Slovenije

Foto: Sári Krisztián

Antibiotiki so v čebelarstvu prepovedani že vrsto let

Boštjan Noč in mag. Andreja Kandolf Borovšak

Čebelarstva zveza Slovenije
bostjan.noc@czs.si

Čebelarstva zveza Slovenije (ČZS) je v letu 2006 je izdala Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu (Smernice), v katerih povzema dobro čebelarstvo prakso ter zakonodajo za pridelavo varnih in kakovostnih čebeljih pridelkov.

V njih je med drugim jasno zapisano, da mora čebelar skrbeti za **redno menjavo satja**, za zatiranje zajedavcev in zdravljenje bolezni pa sme uporabljati **samo zdravila, ki mu jih predpiše veterinar**. Pri uporabi mora dosledno **upoštevati navodila proizvajalca in veterinarja**. Uporabo zdravil mora **zapisati v dnevnik veterinarskih posegov**. Za izvajanje Smernic organiziramo tudi usposabljanja, osnovna, za začetnike, v katerih Smernice predstavimo podrobneje. Čebelarjem pa svetujemo, da vsake nekaj let obnovijo svoje znanje in se seznanijo z novostmi z obiskom »obnovitve« Smernic. Od leta 2011 se je Smernic udeležilo več kot 8300 čebelarjev. Tudi druga usposabljanja iz tehnologije, ki jih izvaja ČZS, so namenjena izvajanju dobre čebelarstva prakse v čebelarstvu.

Čebelar mora **poskrbeti tudi za sledljivost in ustrezno označevanje čebeljih pridelkov**. V zapiskih in na skladiščnih posodah mora biti jasno zapisana serija/lot medu, ki se označi s črko L in poljubno

številko (npr. L12019). Čebelar, ki medu ne prodaja samo doma na domu končnemu potrošniku, temveč ga prodaja na tržnici, preko spleta, v trgovini, vrtcih, ga oddaja polnilcem, se mora vpisati v Register živilskih obratov. To lahko stori pri popisu čebeljih družin; v kvadratega *čebelje pridelke oddajam na trg* označi (DA), naredi križec.

Uporaba antibiotikov v čebelarstvu v Sloveniji je že dolga leta prepovedana. ČZS uporabo antibiotikov ostro obsoja. Od leta 2006 je bilo na prisotnost antibiotikov v okviru interne kontrole medu analiziranih nekaj manj kot 200 vzorcev, v letu 2019 58, v nobenem antibiotik ni bil prisoten.

Glede na objave nekaterih medijev v novembru 2019 predsednik ČZS Boštjan Noč poudarja, da nikakor ne moremo govoriti o medeni aferi slovenskih čebelarjev, če so kršili pravila trije od skoraj 11.000 slovenskih čebelarjev. Veseli ga,

Čebelar mora zagotoviti varne čebelje pridelke.

Foto: Sonja Kostevc

da v Sloveniji sistem nadzora deluje, saj so sporen med našli in umaknili, preden je prišel do potrošnikov. Konec koncev je v Sloveniji skoraj 11.000 čebelarjev in je zelo nepošteno, da zaradi treh, ki so kršili pravila in jih ČZS najostreje obsoja, pade črna luč na vse slovenske čebelarje in slovensko čebelarstvo, ki ga ves svet ceni, spoštuje in mu je za zgled.

Čebelar, ki je v Sloveniji registriran kot čebelar, ki nima dodatne registracije kot npr. s. p. ali d. o. o. ali dopolnilne dejavnosti »prodaja s sosednjih kmetij«, lahko prodaja samo svoj med. **Nakup medu od drugega čebelarja in prodaja brez sledljivosti sta ne samo s strani zakonodaje prepovedana, temveč tudi tvegana, saj čebelar prevzema odgovornost za med »neznane«** porekla.

V Sloveniji imamo zunanji nadzor nad medom, ki ga izvajata država, imamo notranji nadzor nad medom, ki ga iz-

vaja ČZS, in imamo tri sheme evropske kakovosti, pa tudi ekološko čebelarstvo, kjer se tudi izvajata tako notranji kot zunanji nadzor. V shemah so čebelarji certificirani in deluje dodaten zunanji nadzor.

ČZS je društvena organizacija, katere člani so čebelarska društva. Predsednik ČZS predlaga čebelarskim društvom, iz katerih prihajajo čebelarji, ki so kršili pravila glede uporabe antibiotikov, da se sestanejo in ukrepajo v skladu s svojimi pravili. V čebelarstvu imamo kodeks pravilnega ravnanja in vsaka senca dvoma na res ugledno slovensko čebelarstvo je nepotrebna. Zavedati se moramo, da splošna javnost napako enega čebelarja dojema kot napako slovenskih čebelarjev. **S svojo napako naredimo madež na celotno slovensko čebelarstvo, zato velja poziv, da spoštujemo naše čebele, med in čebelarstvo in delujemo skladno s pravili.**

Zimsko zatiranje varoj

Mateja Ratiznojnik, dr. vet. med., Alenka Jurić, dr. vet. med., mag. Vida Lešnik, dr. vet. med., mag. Ivo Planinc, dr. vet. med., in Suzana Skerbiš, dr. vet. med.

Veterinarska fakulteta Nacionalni veterinarski inštitut
mateja.ratiznojnik@vf.uni-lj.si

V drugi polovici novembra ali v mesecu decembru v čebeljih družinah običajno ni prisotne zalege. Čebele so stisnjene v zimsko gručo in v mirovanju ter ob skromni porabi hrane čakajo na decembrski sončev preobrat. Kmalu zatem matica ponovno začne zaleganje manjšega števila jajčec. Ko v čebelji družini ni prisotne zalege, se vse varoje preselijo na odrasle čebele. V tem času so varoje najdovzетnejše za zdravila.

Pravilna izbira in uporaba zdravila v tem trenutku sta odločilni za zmanjšanje števila varoj v čebeljih družinah na najnižjo možno raven. Kdaj točno se v čebeljih družinah pojavi stanje brez zalege, je glede na nepredvidljive vremenske razmere in različne geografske lokacije čebelnjakov nemogoče vnaprej določiti, zato naj bo vsak čebelar pri svojih družinah pozoren, kdaj se bo podelgla vsa zalega, da bo lahko ujel najugodnejši čas zadnjega zdravljenja. Zimsko zdravljenje je treba opraviti čim prej, ko se poleže vsa zalega, da varoje ne izčrpavajo zimskih čebel. Hkrati pa nas lahko zaradi predolgega čakanja presenetita vnovično zaleganje matic in posledično slabša učinkovitost zdravljenja. V čebelnjakih, kjer ni prekinitve zaleganja matic, je nujno zaradi boljše učinkovitosti zdravljenja poseči v družino in

pred zimskim zdravljenjem odpreti zadnjo pokrito zalego ter počakati, da čebele celice očistijo.

Zimsko zdravljenje čebel proti varoji je zelo pomemben del celostne strategije boja proti varozi in je nujno potrebno, ne glede na jakost napadenosti čebeljih družin z varojami. Veterinarji NVI-ja, ki v Sloveniji skrbimo za področje zdravstvenega varstva čebel, priporočamo, da čebelarji zmanjšajo število varoj na čim nižjo raven že pred zimskim zdravljenjem, to je na največ 500 varoj v družini. Kazalnik uspešnosti zatiranja so podatki, ki jih čebelarji pridobijo pri njihovih rednih kontrolah napadenosti čebeljih družin z varojami (primerjava med naravnim odpadom varoj, odpadom varoj med zdravljenjem in številom varoj na odraslih čebelah), pri čemer čebelar skrbi, da je število varoj v čebeljih družinah skozi vse leto pod mejno vrednostjo, ki je določena v programu NVI (glejte spletno stran VF NVI www.vf.uni-lj.si/sites/www.vf.uni-lj.si/files/tabela_mejne_vrednosti_varoj_doc1.pdf). Za zimsko zdravljenje čebel svetujemo uporabo registriranih oz. dovoljenih zdravil, ki vsebujejo učinkovino oksalno kislino. Na razpolago so tri zdravila z omenjeno učinkovino, in sicer Oxuvar, API-Bioxal in VarroMed. Zdravilo Oxuvar je v obliki delno pripravljene raztopine in se uporablja za pršenje ali kapljanje po čebelah, prašek API-Bioxal se uporablja za kapljanje po čebelah ali sublimacijo, raztopina VarroMed pa se nanaša neposredno na čebele v zasedeni ulici. Pripravljeno zdravilno raztopino za pršenje (Oxuvar) ali kapljanje (Oxuvar ali Api-Bioxal ali VarroMed) pred uporabo segrejemo na 25 °C do 30 °C. Zunanja temperatura v času zdravljenja naj bo vsaj +5 °C pri kapljanju ali vsaj +10 do 12 °C pri pršenju. Ob upoštevanju navodila za uporabo zdravila pri čebeljih družinah brez zalege lahko pričakujemo zelo dobro, okrog

95-%, učinkovitost zdravljenja. Na podlagi strokovne presoje veterinar za zimsko zdravljenje lahko predpiše tudi Varidol, ki vsebuje aktivno učinkovino amitraz. Nobeno od navedenih zdravil za zimsko zdravljenje ne učinkuje na varoje, ki so ostale v morebitni pokriti zalegi, zato lahko njihova prisotnost znatno zmanjša učinkovitost zdravila.

Zimsko zdravljenje je treba opraviti pri vseh čebeljih družinah na stojišču, ne glede na napadenost z varojami, in zdraviti samo enkratno, tj. z eno aplikacijo zdravila. Pri zdravljenju mora čebelar upoštevati priloženo pisno navodilo proizvajalca zdravila in veterinarja. Čebelje družine naj bodo na to zdravljenje pripravljene že v pozni jeseni, da jih pozimi tik pred uporabo zdravil preveč ne vznemirjamo; predhodno mora biti odstranjeno mediščno satje, da ne pri-

de do kontaminacije voska in kasneje čebeljih pridelkov, očistiti je treba tudi matične rešetke in odstraniti voščene mostove med zgornjimi letvicami satnikov. V času zdravljenja je treba upoštevati predpisane previdnostne ukrepe (uporaba osebnih zaščitnih sredstev po navodilu proizvajalca, odstranjevanje ostankov zdravil), da bi preprečili škodljive učinke zdravil na osebo, ki opravlja zdravljenje, in na okolje.

Po opravljenem zdravljenju je treba takoj vpisati podatke o izvedenem zdravljenju v dnevnik veterinarskih posegov. Čebelar mora spremljati učinkovitost vseh uporabljenih zdravil. Pred zdravljenjem vstavi v panje očiščene testne vložke, ki pokrivajo celotno dno panja, in preverja ter zapisuje število odpadlih varoj. Varoje bodo po zdravljenju z zdravilom, ki vsebuje učinkovino oksalna kislina, odpadale

Registrirana zdravila v Sloveniji za zimsko zatiranje varoj pri čebelah v letu 2019 (navodilo pripravljeno na podlagi trenutno veljavnih navodil proizvajalca zdravila):

Ime zdravila	Metoda zdravljenja	Priprava zdravilne raztopine	Odmerek na čebeljo družino	Odmerek na sat
OXUVAR 5,7 % Učinkovina oksalna kislina v obliki raztopine. Pakiranje: 275 g, 1000 g.	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji T 7–8 °C.	275 g Oxuvarja + 275 g kristalnega sladkorja. Rok uporabe pripravljene raztopine: zdraviti takoj.	Območja s hladnejšim podnebjem: 30 do 50 ml pripravljene mlačne raztopine na čebeljo družino. Območja s toplejšim podnebjem: 60 do 80 ml pripravljene mlačne raztopine na čebeljo družino.	Majhni sati: 3 do 4 ml na zasedeno ulico. Veliki sati: 5 do 6 ml na zasedeno ulico.
	Pršenje po čebelah na satih z obeh strani. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji T okrog 12 °C.	275 g Oxuvarja + 250 ml čiste pitne ali destilirane vode. Rok uporabe pripravljene raztopine: več mesecev, največ 1 leto.	Šibka čebelja družina: 50 ml pripravljene mlačne raztopine. Srednje velika čebelja družina: 65 ml pripravljene mlačne zdravilne raztopine. Velika čebelja družina: 80 ml pripravljene mlačne zdravilne raztopine.	4 do 8 ml na sat oziroma 2 do 4 ml na vsako stran zasedenega sata.
API-BIOXAL Učinkovina oksalna kislina, dihidrat, prašek. Pakiranje: 35 g, 175 g, 350 g.	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji T 7 do 8°C.	35 g API-Bioxala + 500 ml mlačnega sirupa (razmerje kristalni sladkor : voda = 1 : 1). Priprava 500 ml sladkornega sirupa: 308 g sladkorja + 308 g mlačne destilirane vode (ali mehke pitne vode). Rok uporabe pripravljene raztopine: zdraviti takoj.	Šibka čebelja družina: 25 do 30 ml pripravljene mlačne raztopine. Srednje velika čebelja družina: 35 do 40 ml pripravljene mlačne zdravilne raztopine. Velika čebelja družina: 50 ml pripravljene mlačne zdravilne raztopine.	Majhni sati: 2 do 3 ml na zasedeno ulico. Veliki sati: največ 5 ml na zasedeno ulico.
	Izhlapavanje (sublimacija) Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji < T 5 °C.	Sublimator Varrox. Aplikacija skozi žrelo panja. Upoštevati navodilo za uporabo sublimatorja!	1 g do največ 2,3 g praška na čebeljo družino, odvisno od velikosti čebelje družine.	
VARROMED Učinkovini mravljinčna kislina in oksalna kislina.	Kapljanje po čebelah z vrha ulice. Zdraviti enkrat v obdobju brez zalege pri zunanji T 7–8 °C.	Zdravilo se uporablja nerazredčeno, treba ga je le segreti in ga pokapljati po čebelah z vrha plodišča neposredno iz plastenke ali s pomočjo brizge. Rok uporabe zdravila po prvem odprtju vsebnika: 30 dni.	Čebelja družina s 5000 do 7000 čebel: 15 ml mlačnega zdravila. Čebelja družina s 7000 do 12.000 čebel: 15 do 30 ml mlačnega zdravila. Čebelja družina z 12.000 do 30.000 čebel: 30 do 45 ml mlačnega zdravila.	

vsaj naslednje tri tedne. Spremljanje odpada varoj se priporoča pri sleherni čebelji družini, kajti napadenost med posameznimi družinami se lahko precej razlikuje.

Če čebelar ugotovi, da je v obdobju treh tednov po aplikaciji zdravila pri posameznih čebeljih družinah odpadlo več kot 100 varoj, naj o tem obvesti območnega veterinarja NVI-ja in upošteva njegovo nadaljnje navodilo v dani situaciji.

Za uspešno zimsko zdravljenje štejemo, če v čebelji družini čez zimo ostane manj kot 40 varoj. V praksi ugotavljamo, da se take družine spomladi dobro razvijajo in da ne potrebujejo dodatnih zdravljenj vse do konca paše. Varoje, ki niso odmrle pri zimskem zdravljenju, bodo nadaljevale svoj razvoj predvidoma v mesecu februarju, ob ugodnih pogojih za njihov razvoj pa lahko že v decembru.

PODATKI ZA STIK VETERINARSKÉ FAKULTETE – NACIONALNEGA VETERINARSKÉGA INŠTITUTA:

Enota Murska Sobota, Noršinska cesta 35, 9000 Murska Sobota: Mateja Ratiznojnik, dr. vet. med., 02 534 82 18, 031 622 730, mateja.ratiznojnik@vf.uni-lj.si.

Enota Maribor - Ptuj, Šentiljska cesta 109, 2000 Maribor: mag. Vida Lešnik, dr. vet. med., 02/228 37 38, 041/645 792, vida.lesnik@vf.uni-lj.si.

Enota Celje, Trnoveljska cesta 1, 3000 Celje: Alenka Jurić, dr. vet. med., 03/428 16 35, 041/900 005, alenka.juric@vf.uni-lj.si.

Enota Novo mesto, Šmarješka cesta 2, 8000 Novo mesto: Anita Vraničar Novak, dr. vet. med., 07/332 51 17, 041/649 495, anita.vranicarnovak@vf.uni-lj.si.

Ljubljana, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana: Lucija Žvokelj, dr. vet. med., 01/477 93 71, 041/650 158, lucija.zvokelj@vf.uni-lj.si, in Jerica Vreček Šulgaj, dr. vet. med., 01/477 93 71, 030/706 449, jerica.vrecekulgaj@vf.uni-lj.si.

Enota Kranj, Kranjska cesta 16, 4202 Naklo: mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med., 04/277 06 20, 041/645 769, mira.jenkorogelj@vf.uni-lj.si.

Enota Nova Gorica (pisarna Sežana), Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica: Suzana Skerbiš, dr. vet. med., 05/936 67 70, 041/645 763, suzana.skerbis@vf.uni-lj.si.

Enota Nova Gorica, Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica: mag. Ivo Planinc, dr. vet. med., 05/338 37 00, 041/740 805, ivo.planinc@vf.uni-lj.si.

V Sloveniji smo našli orientalskega sršena (*Vespa orientalis*)

dr. Metka Pislak Ocepek,¹ Suzana Skerbiš,¹ Mojca Pibernik,² dr. Danilo Bevk²

¹ Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani, Nacionalni veterinarski inštitut

² Nacionalni inštitut za biologijo

metka.pislakocepek@vf.uni-lj.si

Vespa orientalis Linnaeus, žuželka, ki sodi v družino pravih os (*Vespidae*), živi na območju jugozahodne Azije in severne Afrike, na Madagaskarju in v nekaterih delih jugovzhodne Evrope. V Sloveniji do sedaj še ni bil najden.

Letos jeseni, natančneje 13. septembra, je gospod Dragan Stupar, čebelar na območju Ankarana, pred žrelom panja v svojem čebelnjaku opazil sršena, ki je lovil čebele in se je

razlikoval od pri nas razširjenega evropskega sršena (*Vespa crabro*). Ker čebelarski svet s strahom pričakuje prihod azijskega sršena (*Vespa velutina* var. *nigrithorax*), o katerem smo pisali v septembrski številki, je o najdbi obvestil veterinar ko za zdravstveno varstvo čebel na Nacionalnem veterinarskem inštitutu Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani (VF NVI), gospo Suzano Skerbiš, dr. vet. med. Po ogledu najdenega osebk je veterinar ko ovrгла sum na azijskega sršena in posumila, da gre za tujerodnega orientalskega sršena, ter se o najdbi posvetovala z Nacionalnim referenčnim laboratorijem (NRL) za zdravstveno varstvo čebel na VF NVI. Ker je bil tudi v NRL-ju postavljen sum, da gre za orientalskega sršena, so o najdbi obvestili Nacionalni inštitut za biologijo (NIB). Po pregledu je bilo potrjeno, da gre nedvomno za omenjeno tujerodno vrsto sršena. Osebek so preparirali in poslali še v pregled v Prirodoslovni muzej Slo-

Prepariran osebek v Sloveniji najdenega orientalskega sršena

venije dr. Andreju Gogali. V času ugotavljanja identitete v Sloveniji najdenega sršena smo zasledili tudi informacijo o najdbi orientalskega sršena v Trstu v Italiji, kamor domnevajo, da je prišel z ladijskim prometom.

Biološke značilnosti

Gre za socialne žuželke z matico, delavkami in samci, ki gradijo celulozna gnezda. Odrasli sršeni v dolžino merijo 25 do 35 mm, torej so enako veliki kot evropski sršen. Kutikula je značilne rdečerrjave barve, z rumenimi progami na zadku in rumenimi lisami na glavi. Gnezdo je običajno 20 do 50 cm pod nivojem zemlje, v opuščeni rovi malih sesalcev, dodatno pa prostor izkopljejo s čeljustmi in prst znosijo na površje. Našli pa so jih tudi v različnih zakritih mestih, kot so dupla, zabojniki in odprtine v stavbah. Nasprotno pa evropski sršen svoja gnezda najraje gradi na višini, torej v duplih, slamnatih strehah in podstrešjih, našli pa so jih tudi že v tleh.

Imajo močno razvite obustne čeljusti in lovijo tudi večje žuželke, kot so kobilice, muhe, čebele, ose in podobno. So

delni mrhovinarji, saj zalego krmijo s koščki mesa, ki lahko izvira tudi od mrtvih živali, med drugim tudi z mrtvimi sršeni lastne vrste. Odrasli sršeni se hranijo tudi s sadjem, nektarjem in medom, zato predstavljajo škodljivce v čebelarstvu in sadjarstvu. Delavke grizejo tudi liste in vejice dreves in grmovja ter tako nabirajo material za gradnjo gnezda. Razvoj sršenjega gnezda doseže vrhunec pozno poleti. V jesenskih mesecih matica odloži jajčeca, iz katerih se razvijejo nove matice in samci. Po parjenju samci odmrejo, matice pa si poiščejo mesto za hibernacijo. Zimo preživijo le jeseni izležene in oprasene matice. Vsako gnezdo tako na začetku razvije matica, ki je prezimila.

Orientalni sršeni so najdejavnejši v času največje dnevne osončenosti, za razliko od evropskega

sršena, ki je najdejavnejši v jutranjih urah, delavke pa nabirajo hrano tudi ponoči, ob svetlobi mesečine. Ugotovili so, da se v rumeno obarvanih pasovih kutikule absorbira sončna svetloba in proizvaja električni potencial. Zato domnevajo, da je orientalski sršen sposoben pretvorbe in izkoriščanja sončne svetlobe za lastne potrebe, kot so letenje ter druge dejavnosti, in je edina do sedaj ugotovljena živalska vrsta, ki ima to lastnost.

Škoda v čebelarstvu

Poleg azijskega sršena, ki se je že razširil po nekaterih delih Evrope in ga v Sloveniji še nismo opazili, tudi orientalski sršeni povzročajo precejšnjo škodo v čebelarstvu, saj prav tako lovijo pašne čebele ter stražarke na vhodu v panj. Pogosto so vidni na cvetovih, kjer prežijo na žuželke, ki nabirajo medičino. Vdirajo v panje in odnašajo ličinke, med, cvetni prah in čebele v svoja gnezda za prehrano svoje zalege. Čebelji panj je mesto, kjer sršeni najdejo najboljšo kombinacijo živalskih beljakovin

(čebele in ličinke) ter ogljikovih hidratov (nektar in med). Na ta način povzročijo zmanjševanje števila čebel v družini ter manjšo preskrbo z medičino in cvetnim prahom. Čebelje družine lahko na ta način zelo prizadenejo.

Delavka evropskega sršena (*Vespa crabro*) 25 mm
Foto: en.wikipedia.org

Delavka orientalskega sršena (*Vespa orientalis*) 25 mm
Foto: Blaž Koderman

Delavka azijskega sršena (*Vespa velutina nigrithorax*) 20 mm
Foto: commons.wikimedia.org

Raziskovalci iz Egipta so poročali, da so orientalski sršeni spomladi in zgodaj poleti zelo malo napadali čebelje družine, se je pa ta njihova dejavnost močno povečala pozno poleti in jeseni. Poročali so tudi, da naj bi v času njihove največje dejavnosti v oktobru in novembru uničili tudi do 50 % čebeljih družin. Poleg tega uničujejo tudi rastline v okolici gnezda, ko nabirajo material za gradnjo, škodo pa povzročajo tudi sadjarjem in vinogradnikom. Čebelarji se proti orientalskemu sršenu borijo z nastavljanjem različnih vab in pasti ter uničevanjem posameznih osebkov, še posebno mladih matic zgodaj spomladi. Mlade matice tudi predstavljajo največjo nevarnost za širjenje sršena na večje razdalje.

Danijel Novak, predsednik Društva slovenskih čebelarjev Trst o odkritju orientalskega sršena na Tržaškem

25. oktobra 2019 je direktor Naravoslovnega muzeja v Trstu dr. Nicola Bressi sklical posvet na temo orientalskega sršena. Predavala sta tudi Andrea Colli in Gianfranco Tomasin. Povabil je tudi predstavnike javnih služb, in sicer: gasilce, mestne redarje, zdravstvene in deželne funkcionarje, gozdno stražo, občinske upravitelje in seveda Tržaški čebelarški konzorcij, skratka vse tiste segmente, ki bi se lahko jutri srečali s tem problemom. Poudarjeno je bilo, da je mesto Trst najsevernejši kraj italijanskega polotoka, ki ga je trenutno dosegel sršen. Kakšen bo scenarij glede širitve in škode, ki bi jo lahko imeli prebivalci mesta Trst, čebelarji in drugi dejavniki, ni mogoče predvideti. Najverjetneje je, da je ori-

entalski sršen prišel na Tržaško preko pristanišča. Prvič so ga opazili v avgustu 2018, v letošnjem septembru pa so našli v Trstu tri gnezda. Naši čebelarji še ne poročajo o nobeni škodi pri čebelah, vsekakor je Tržaški čebelarški konzorcij že pred nekaj meseci priporočal, naj se pred čebelnjake, in to do konca oktobra, postavijo vabe (steklenice s pivom ali ribami). Predavatelji so poudarili tudi tri najbolj žgoče probleme, ki jih povzročajo sršen v toplejših krajih, kjer je že naseljen, in to so: pik, škoda v jesenskem času v sadovnjakih in vinogradih ter pri čebelah. Nekatere študije so pokazale, da je posamezen sršen sposoben pobiti tudi do 33 pašnih čebel na dan. Ko pa čebelja populacija pade, se prebijejo v panj ter izropajo med in ličinke, ne da bi pobijali čebele, te pa iz strahu ne izletavajo in nabiranja je konec.

Viri:

- USAPHC Entomological Sciences Program. *Oriental hornets*. U.S. Army Public Health Command.
- Archer, M. E. (1998): Taxonomy, distribution and nesting biology of *Vespa orientalis* L. (Hym., Vespidae). *Entomologist's Monthly Magazine*, 138: 45–51.
- Plotkin, M. s sod. (2010): Solar energy harvesting in the epicuticle of the oriental hornet (*Vespa orientalis*). *Naturwissenschaften* 97 (12): 1067–1076.
- Trivedi, S. (2017): Some Observations on Oriental Hornet (*Vespa orientalis*) in Jodhpur (Rajasthan), India. *Journal of Chemical, Biological and Physical Sciences* 7(4): 1161–1167.
- Murtadha K. G. (2009): Hunting behavior of the Oriental hornet, *Vespa orientalis* L., and defense behavior of the honey bee, *Apis mellifera* L., in Iraq. *Bulletin of the Iraq Natural History Museum*. 10(4): 17–30.
- Abd Al-Fattah, M. A., Ibrahim, Y. Y. (2009). The serious effects of the dangerous insect predator (*Vespa orientalis* L.) on honeybee colonies in Giza governorate. *4 th Conference on Recent Technologies in Agriculture*, 58 (8).

Novice iz sveta

Italija

26. oktobra letos so organizirali italijanski čebelarji v Vidmu (Udine) strokovno posvetovanje z naslovom Kmetijstvo in čebelarstvo s podnaslovom Problemi in perspektive. Predavalo je osem strokovnjakov iz različnih krajev Italije, od tujih pa sva bila povabljeni kot predavatelja nekdanji predsednik Zveze koroških čebelarjev Arno Kronhofer iz Avstrije in jaz iz Slovenije. Glavna tema je bila zastrupitve čebel zaradi intenzivne rabe pesticidov na kmetijskih površinah in novi izzivi v čebelarstvu v luči prihajajočih podnebnih sprememb. Ena od zadnjih novic, ki zadevajo tudi nas čebelarje v Sloveniji, je pojav orientalskega sršena (*Vespa orientalis*) v Trstu, torej v naši neposredni soseščini. Najdba novega sovražnika čebel je presenetljiva zato, ker živi

Foto: Internet

ta vrsta žuželk predvsem na območju jugozahodne Azije, na Madagaskarju ter v deželah vzhodne in severne Afrike, zdaj pa se je prvič pojavil tako visoko na severu. Predavatelj Andrea Colla iz naravoslovnega muzeja v Trstu je povedal, da so ga prvič opazili v mestu že lansko leto v avgustu. Zimo so preživele matice verjetno zato, ker lani tam temperatura niti en dan ni padla pod ledišče. Če pa bodo zime v notranjosti, torej tudi v Sloveniji, v prihodnosti toplejše, se utegne širiti vedno bolj proti severu. Od evropskega sršena (*Vespa crabro*) se loči že po barvi. Pri našem sta dve tretjini zadka rumeno obarvani do žela, pri orientalskem pa sta rumena samo dva sredinska obročka, tisti na zadku pa je obarvan rdečerjavo. Orientalski sršen je nevaren za čebele podobno kakor azijski, ki je že v Italiji in se od zahoda širi proti vzhodu, a po zadnjih novicah še ni prišel do Benetk. Ima tudi podobno taktiko, da napada

čebelje družine skupinsko, in ko jih pomori, panj popolnoma izropa. Pred leti sem imel priložnost opazovati obnašanje teh sršenov na nekem stojišču čebeljih panjev v delti Nila. Da bi obvaroval čebele pred napadi, je lastnik najel stražarja, ki je ves dan stal pred panji in s ploščato palico pobijal sršene, ki so obletavali stojišče. V Trstu so opazili, da se orientalski sršeni razen s čebelami in medom hranijo tudi z razpadajočimi kosi mesa, ki jih najdejo v mestnih smetnjakih, in z mrtvimi ribami ob tržaški obali.

Franc Šivic

Vir:

Colla, A.: *Vespa orientalis*: un nuovo temibile aggressore per le api, predavanje 26. 10. 2019, Udine.

S strokovnih predavanj Apimondie

mag. Andreja Kandolf Borovšak¹, Nataša Lilek² in Tanja Magdič²

¹svetovalki JSSČ za varno hrano in ²svetovalka JSSČ za ekonomiko
andrea.kandolf@czs.si

46. Apimondia mednarodni čebelarški kongres v Montrealu v Kanadi je postregel tudi s številnimi strokovnimi predavanji, ki prinašajo novosti iz znanosti in prakse čebelarstva. Povzetek nekaterih objavljamo v nadaljevanju.

O akaricidih in pesticidih

V Švici (Kast C. in sod.) v zadnjem času, odkar je registrirano zdravilo Checkmite, ugotavljajo višje vsebnosti ostanke kumafosa v vosku, zato so spremljali ostanke kumafosa v vosku po uporabi zdravila Checkmite. Ugotovili so, da je bilo največ ostanke kumafosa takoj po zdravljenju, posebej v vosku iz plodišča, ki je bilo v stiku z zdravilom. V spomladanskem času naslednje sezone po uporabi Checkmita so v vosku iz plodišča, ki je bil v stiku s Checkmitom, našli med 36 in 159 mg/kg kumafosa, v vosku, ki ni bil v stiku s Checkmitom pa so bile vrednosti desetkrat manjše. Našli so ga tudi v vosku, ki med uporabo zdravila ni bil prisoten v panju. Ker zdravljenje s Checkmitom pušča največ ostanke kumafosa v satju, ki je bilo v kontaktu z zdravilom, satje po uporabi Checkmita ni primerno za predelavo v satnice. Rezultati se popolnoma ujemajo tudi z našimi rezultati, ki smo jih opravili v okviru Uredbe s področja čebelarstva v letih 2014–2016.

Spremljali (Aebi A. in sod.) so tudi pojav neonikotinoidov v 198 vzorcih medu s celega sveta. 75 % vzorcev je vsebovalo vsaj enega od petih iskanih neonikotinoidov (acetamprid,

klotianidin, imidakloprid, tiakloprid in thiametoksan). 55 % vzorcev je vsebovalo dva ali več neonikotinoidov, 10 % vzorcev štiri ali pet, kar je skrb vzbujajoče, saj lahko prisotnost več pesticidov škodi oprasovalcem. Večina izmerjenih vrednosti je bila pod vrednostmi, ki lahko škodijo človeku, vendar pa skoraj polovica vzorcev medu vsebuje neonikotinoide v takih koncentracijah, ki lahko škodijo čebelarjem. Varnost medu ni ogrožena, lahko pa vrednosti ogrozijo čebele, zato nekateri čebelarji zahtevajo prepoved uporabe neonikotinoidov.

Prof. Alexandre Aebi iz Švice

Foto: Internet

Na področju apiterapije

Turški raziskovalci (Keskin S.) so ugotavljali primernost različnih topil za uporabo propolisa. Poleg alkohola so primerna topila tudi oljčno olje, voda, maščobne kisline, glicerol in glikol. Alkohol je sicer najboljše topilo, vendar je uporaba alkoholnih raztopin v prehrani ljudi vprašljiva, zato so ugotavljali uporabnost hlapnih olj kot topil za propolis. Izkazala so se kot uporabna, propolisovi izvlečki v hlapnih oljih so imeli dobro antimikrobno dejavnost.

Predsednik apiterapevtske zveze Madžarske Janos Körnendy-Racz poziva vse apiterapevte, ki se ukvarjajo s terapijo s piki, da pošljejo podatke o protokolu pri tej metodi, ker pripravljajo standardiziran protokol za opravljanje te dejavnosti. Protokol za zdravljenje bolečin v križu ter revmatoidni artritis so že pripravili.

Brazilski strokovnjaki (Guardia de Souza in Silva T. in sod.) so se lotili raziskave panjskega zraka, ki se že vrsto

let uporablja v terapevtske namene. Terapije so za zdravje ljudi izredno koristne, sestave zraka pa ne poznamo. S plinsko kromatografijo ter masno spektrometrijo so ugotovili, da zrak vsebuje ogljikove hidrate, maščobne kisline, estre, alkohole, dušikove spojine, aldehide, terpene in fenolne spojine. Katere spojine točno vsebuje, morajo še določiti, povzamejo pa lahko, da je zrak iz panja zbirka hlapnih spojin, ki so sicer prisotne v čebeljih pridelkih.

Karakterizacija čebeljih pridelkov

Znanstveniki po svetu se ukvarjajo tudi s karakterizacijo čebeljih pridelkov. Med je še zmeraj najbolj proučevan in tudi raziskan čebelji pridelok, medtem ko je znanstvenih raziskav drugih čebeljih pridelkov v primerjavi z medom še vedno manj. V zadnjem času se daje velik pomen živilom, ki vsebujejo funkcionalne sestavine, in med ta živila seveda lahko uvrstimo tudi čebelje pridelke, zato veliko raziskav poteka v smeri proučevanja funkcionalnih lastnosti čebeljih pridelkov in njihovega vpliva na počutje in tudi zdravje ljudi.

Znanstvenica Vassya Bankova iz Bolgarije se že desetletja ukvarja s proučevanjem propolisa. Na konferenci je predstavila postopke karakterizacije propolisa in izzive pri njegovi standardizaciji. Navaja, da moderna znanost dokazuje, da propolis deluje antimikrobno, antioksidativno, protivnetno, imunostimulativno itd., njegova sestava pa je v večini odvisna od lokalne rastlinske pestrosti, kar vpliva na različne kemijske tipe propolisa. Najbolj poznana pa sta še vedno evropski in zeleni brazilski propolis. V zadnjih letih veljavo dobiva tudi propolis, pridobljen od neželatih čebel, ki ima značilno večjo kemijsko raznolikost v primerjavi s propolisom medonosnih čebel (*Apis mellifera*). Navedena dognanja podpirajo najprej kemijsko karakterizacijo propolisa, preden se izvedejo kakršni koli biološki testi. Podlaga za standardizacijo je najprej natančno poznavanje kemijskega tipa propolisa, ki pa je težavno tudi zaradi uporabe različnih analitičnih metod.

Zanimivo raziskavo so pripravili tudi znanstveniki iz Turčije, ki so primerjali fizikalno-kemijske in bioaktivne lastnosti borovega medu iz Turčije in slavnega novozelandskega medu manuke. V obeh vzorcih medu so določali 43 različnih flavonoidov, 13 elementov kot tudi vsebnost vode, kislin, električno prevodnost, diastazo, invertazo, prolin, barvo, vsebnost HMF-a, sladkorjev, disaharidov in antimikrobno dejavnost. Ugotovili so, da ima borov med iz Turčije v primerjavi z manukovim medom večjo vsebnost kalija, železa in cinka in protokatehinske kisline. Antioksidativna učinkovitost, vsebnost metilsirinatne in šikiminske kisline so bile primerljive. Manukov med z vrednostmi UMF (unikatni manuka faktor) nad 15+ je pokazal nekoliko večjo antibakterijsko učinkovitost proti *Staphylococcus aureus* in *Escherichia coli* v primerjavi z borovim medom iz Turčije, medtem ko je borov med iz Turčije pokazal večjo antibakterijsko učinkovitost proti *S. aureus* in *E. coli* v primer-

javi z medom manuke z UMF 10+, iz česar povzemajo, da ima borov med iz Turčije enakovredne lastnosti kot med iz manuke.

Znanstvenik iz Indije, Vikas Nanda, je predstavil obširno raziskavo karakterizacije cvetnega prahu iz Indije. Ugotovili so, da visoka vsebnost beljakovin, esencialnih maščobnih kislin, aminokislin in elementov potrjuje uporabo cvetnega prahu kot funkcionalnega živila. Na srečanju so bili predstavljeni tudi izsledki kemijskih lastnosti slovenskega cvetnega prahu. Znanstveniki iz Kitajske pa so predstavili tudi antioksidativne lastnosti propolisa neželatih čebel ter vpeljano metodo plinske kromatografije z masno spektrometrijo, ki so jo uporabili za določanje aromatičnih sestavin v matičnem mlečku.

V Turčiji so (Tanugur Samanci A. in sod.) ugotavljali vsebnost fenolnih spojin v propolisu. Našli so največ kavne, cimetove in ferulne kisline, koncentracije pa so odvisne od uporabe topila, zato je treba pripraviti standardne metode za določanje fenolnih spojin.

Pogodbe za storitev opravevanja – primer mandljev v Kaliforniji

Kalifornija je znana kot največja svetovna proizvajalka mandljev, zanimivo pa je, da je večinoma njihova proizvodnja v celoti odvisna od opravevanja čebel. Tako danes opravevanje pomeni enega glavnih prihodkov za večino poklicnih čebelarjev v ZDA. Vrednost na letni ravni pa znaša približno 340 milijonov USD. Brittney Goodrich z Univerze v Auburnu je opravila raziskavo, s katero je ugotavljala, kaj zajemajo pogodbe med proizvajalci mandljev in čebelarji. Ugotavlja, da se pogodbe, da bi si zagotovili zadostno število čebeljih družin, podpišejo že v novembru in decembru, marsikdo pa jo podpiše že prej, npr. junija za naslednje leto. Vnaprej podpisane pogodbe so pomembne tako za proizvajalce kot za čebelarje. Proizvajalci mandljev si s tem zagotovijo opravevanje in ceno opravevanja, čebelarjem pa pogodbe omogočajo, da pripravijo močne čebelje družine. Številni čebelarji pripeljejo čebelje družine iz vzhodnega dela Amerike, kar pomeni izredno visoke transportne stroške. Čebelarji si na ta način zagotovijo ceno, s katero lahko pokrijejo te stroške pred opravljenim transportom. Ugotavlja tudi, da skoraj polovica anketiranih pogodbe za opravevanje sklence neposredno s čebelarji, medtem ko drugi izbirajo kombinacijo posrednikov in čebelarjev. Večina pogodb temelji na predhodnih izkušnjah in več kot 80 % vprašanih sodeluje s ponudnikom opravevanja več kot štiri sezone. Dogovori so tako pisni kot tudi ustni. Najpogosteje pa poleg tega, da čebelar mora zagotoviti močne družine, vsebujejo tudi pogoje glede dostopa čebelarja do čebeljih družin in uporabe pesticidov v času, ko so čebelje družine na plantažah.

Prof. Vassya Bankova iz Bolgarije preučuje propolis.

Foto: Internet

Karakterizacija čebeljih pridelkov, II. del

Nataša Lilek

svetovalka JSSČ za varno hrano

natasa.lilek@czs.si

V drugem delu objavljamo poročilo o raziskavi karakterizacije cvetnega prahu ter vplivu postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo.

Cvetni prah

Cvetni prah ali pelod je tipičen za vsako posamezno cvetočo rastlinsko vrsto in je nekakšen prstni odtis vsake rastline. Nastaja v štirih podolgovatih pelodnih vrečkah, v t. i. prašnici, ki je spodnji, razširjeni del cvetnega organa prašnika. Ko prašnica dozori, se odpre in na prašnikovo površino se sprosti na milijone pelodnih zrn. Cvetovi rastlin vsebujejo različno število pelodnih zrn. Tako kot so različne rastline, so različna tudi zrnca peloda. Razlikujejo se po obliki, barvi in velikosti. Pelod predstavlja za čebeljo družino glavni vir beljakovin, ki so nujno potrebne za preživetje čebel. Čebele cvetni prah potrebujejo za vzrejo zalege in za razvoj.

Sestava cvetnega prahu

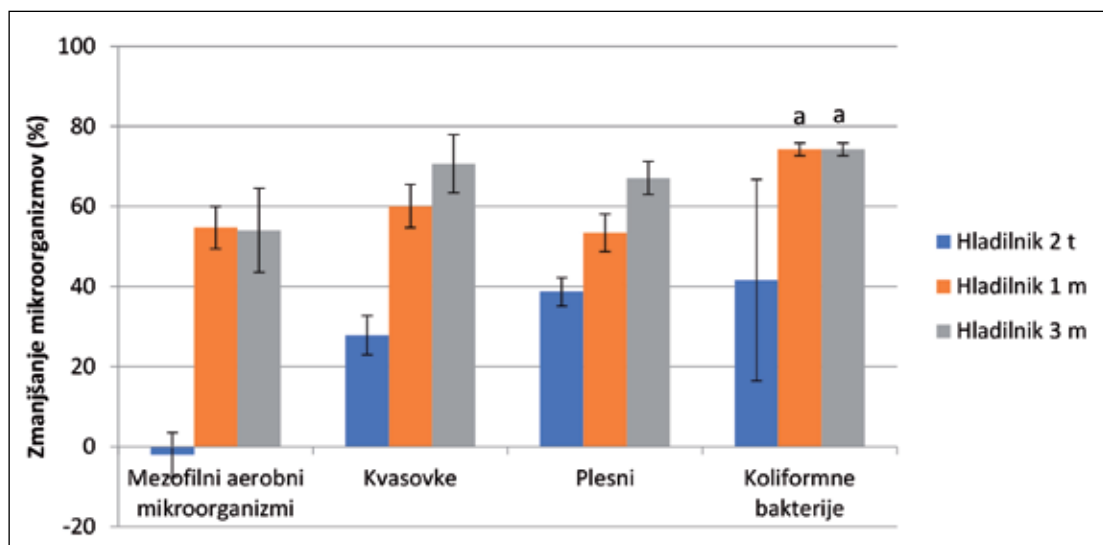
Svež cvetni prah vsebuje veliko vode, ki je pomembno merilo njegove kakovosti. Vsebnost beljakovin in maščob v cvetnem prahu je odvisna od botaničnega porekla rastline, razlike v kemijski sestavi med cvetnim prahom istega izvora pa se pojavljajo tudi, ker rastline rastejo v različnih podnebnih razmerah in rastiščih. V cvetnem prahu so prisotni tudi polisaharidi, kot so škrob in različne sestavine celičnih sten. Cvetni prah je zaradi vsebnosti različnih elementov zelo cenjeno živilo. V njem so našli elemente v sledovih kot so K, Mg, Ca, P, itd., ki so tudi v človeškem telesu. Vsebuje številne sestavine, ki ugodno vplivajo na njegovo prehransko in

zdravilno vrednost, med njimi so tudi polifenolne spojine. V rastlinskem svetu imajo polifenoli funkcijo barvil, koencimov, odvrtačal, protimikrobnih agensov in fitoaleksinov. Rastlinam dajejo karakterističen okus, prehransko vrednost ter imajo farmakološke in toksične učinke. So potencialni antioksidanti in so specifični za posamezno rastlinsko vrsto. Študije o antioksidativni učinkovitosti cvetnega prahu kažejo na visoko sposobnost lovljenja prostih radikalov. Od mikroorganizmov so v cvetnem prahu prisotne predvsem bakterije, plesni in kvasovke, ki pridejo iz prebavnega trakta čebel, nektarja, mane, peloda, zraka, pa tudi tiste, ki kažejo na higieno pridobivanja (koliformne bakterije in kvasovke) (Snowdon in sod., 1996).

Rezultati kemijske sestave in mikrobiološka slika svežega cvetnega prahu

V letih 2017–2019 smo analizirali skupno 40 vzorcev cvetnega prahu iz desetih različnih statističnih regij Slovenije. V vzorcih cvetnega prahu smo določali vsebnost vode, beljakovin, maščob, pepela, preračunali smo vsebnost skupnih ogljikovih hidratov in energijsko vrednost. Poleg tega smo v vzorcih določili vsebnost skupnih polifenolnih spojin in mikrobiološko sliko.

Ugotovili smo, da je bila v povprečju vsebnost vode v svežem cvetnem prahu med 20,7 in 24,0 g/100 g. Povprečna vsebnost beljakovin v cvetnem prahu je znašala med 15,2 in 18,5 g/100 g. V povprečju smo določili med 6,5 in 7,9 g maščob/100 g cvetnega prahu. Vsebnost anorganskega ostanaka (pepela) je znašala med 1,6 in 2,5 g/100 g in se je med

Graf 1: Zmanjšanje števila mikroorganizmov, shranjenih v hladilniku 2 tedna (2 t), 1 mesec (1 m) in 3 mesece (3 m), prikazano v % s standardnim odklonom. Pozitivna vrednost pomeni zmanjšanje mikroorganizmov, negativno število pa rast števila mikroorganizmov, a: število koliformnih bakterij se je zmanjšalo za več kot 75 %.

leti testiranja značilno razlikovala. V letu 2019 smo določili značilno manjšo vsebnost pepela v vzorcih cvetnega prahu v primerjavi z letoma 2017 in 2018. Ogljikovi hidrati so v cvetnem prahu najbolj zastopana komponenta, vsebnost skupnih ogljikovih hidratov je znašala med 49,5 in 51,8 g/100 g cvetnega prahu. Energijska vrednost, določena s preračunom glede na vsebnost beljakovin, maščob in pepela, znaša od 1394 do 1458 kJ/100 g cvetnega prahu. Glede na energijsko vrednost je cvetni prah priporočljiv za uživanje tudi v nizkoenergijskih dietah. Rezultati kemijske sestave cvetnega prahu kažejo, da slovenski cvetni prah ustreza predlogu mednarodnih standardov kakovosti, ki ga je že leta 2008 predlagala skupina znanstvenikov pod okriljem Mednarodne komisije za med (IHC).

V letih testiranja nismo zabeležili statistično značilnih razlik med vsebnostjo polifenolnih spojin v cvetnem prahu, prav tako ne med statističnimi regijami pridobivanja cvetnega prahu. Vsebnost polifenolnih spojin v svežem cvetnem prahu znaša med 9,4 in 11,2 mg GK/g SS (vsebnost skupnih polifenolnih spojin smo izrazili v mg galne kisline na gram suhe snovi vzorca). Tudi antioksidativni potencial (AOP) je bil v vzorcih cvetnega prahu primerljiv.

Mikrobiološka slika svežega cvetnega prahu je zelo raznolika. Cvetni prah zaradi velike vsebnosti vode predstavlja dobro gojišče za mikroorganizme. Naravna prisotnost mikroorganizmov izvira iz več različnih virov, z neustreznimi postopki pridelave in obdelave pa njihovo povečanje in dodatno onesnaženje lahko izzove tudi pridelovalec sam. V cvetnem prahu smo v največji meri določili mezofilne aerobne mikroorganizme (mikroorganizmi, ki imajo optimalno rast med 25 in 40 °C ob prisotnosti kisika), kvasovke, plesni, pa tudi koliformne mikroorganizme.

Obdelava in skladiščenje cvetnega prahu

Tri količinsko dovolj velike vzorce cvetnega prahu, ki so izhajali iz treh različnih statističnih regij, smo izpostavili različnim načinom skladiščenja in obdelave.

1. Sveže vzorce cvetnega prahu smo shranjevali v hladilniku na temperaturi pribl. 4 °C ter jih analizirali po dveh tednih, enem mesecu in treh mesecih skladiščenja.
2. Sveže vzorce cvetnega prahu smo posušili pri temperaturi 35 °C ter jih analizirali po treh dneh, petih mesecih, enem letu in dveh letih skladiščenja na pribl. 16 °C.
3. Sveže vzorce cvetnega prahu smo posušili pri temperaturi 40 °C ter jih analizirali po treh dneh, petih mesecih, enem letu in dveh letih skladiščenja na pribl. 16 °C.
4. Svež cvetni prah smo shranjevali v zamrzovalniku (-18 °C) ter ga analizirali po dveh letih skladiščenja.

Po določenem času skladiščenja smo v vzorcih cvetnega prahu spremljali mikrobiološko sestavo in vsebnost skupnih polifenolnih spojin.

Rezultati shranjevanje cvetnega prahu v hladilniku

Ugotovili smo, da se število mezofilnih aerobnih mikroorganizmov začne zmanjševati šele po enomesečnem skladiščenju v hladilniku, medtem ko se število kvasovk, plesni in koliformnih organizmov zmanjša že po dveh tednih skladiščenja v hladilniku. Z mikrobiološkega vidika vsako spreminjanje števila mikroorganizmov, tudi če se njihovo število zmanjšuje, nakazuje na nestabilnost vzorca. Potrdimo lahko, da shranjevanje cvetnega prahu v hladilniku vpliva na omejitve rasti analiziranih skupin mikroorganizmov, vendar je stabilnost tako shranjenega cvetnega prahu slaba, saj opazimo spreminjanje po daljšem času skladiščenja.

Rezultati po obdelavi cvetnega prahu s sušenjem na 35 °C in 40 °C in različnim časom skladiščenja

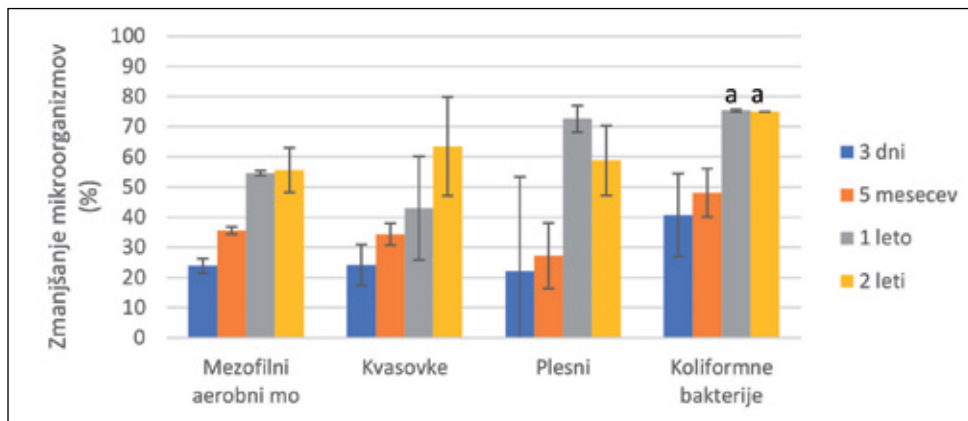
Sušenje je postopek, s katerim cvetnemu prahu odvzamemo vodo, da dosežemo stabilnejši pridelek. Manj vode pomeni manjšo verjetnost mikrobiološkega kvarjenja in bolj obstojen pridelek, ki ne potrebuje posebnih pogojev shranjevanja. Ugotovili smo, da z obema temperaturama sušenja dosežemo podobno zmanjševanje števila mikroorganizmov. Izjema se pojavi le pri številu plesni, ki se po pretečenih dveh letih shranjevanja, v primerjavi s shranjevanjem eno leto, nekoliko poveča ne glede na temperaturo obdelave cvetnega prahu.

Rezultati po shranjevanju svežega cvetnega prahu v zamrzovalniku dve leti

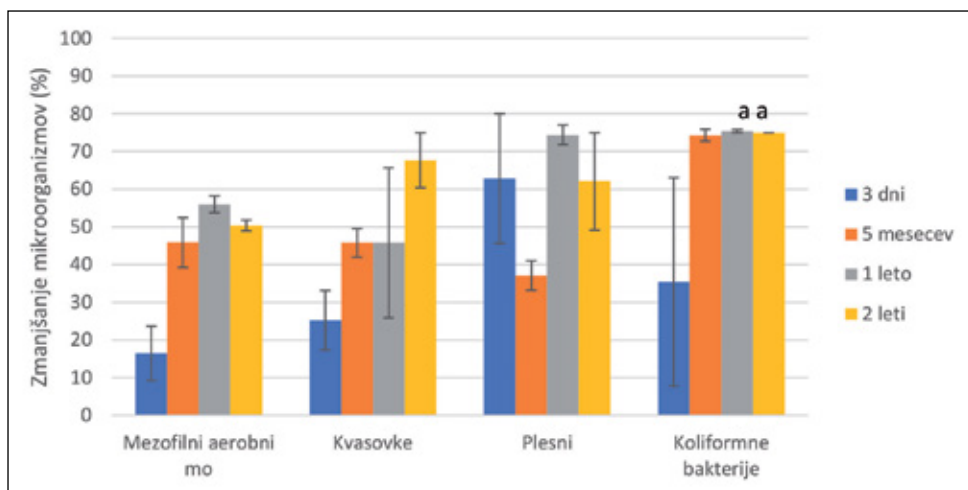
Po dveh letih skladiščenja na -18 °C smo ugotovili nekoliko manjšo prisotnost koliformnih mikroorganizmov, kvasovk in plesni v primerjavi s svežim vzorcem. Za cvetni prah lahko rečemo, da je nestabilno živilo, od pogojev skladiščenja pa je odvisno, kako hitro se njegova stabilnost spreminja. V stabilnih vzorcih ne pričakujemo večjih sprememb v številu mikroorganizmov. Število mikroorganizmov je po dveletnem shranjevanju v zamrzovalniku manjše v primerjavi s svežim vzorcem, vendar je stabilnost v primerjavi s shranjevanjem v hladilniku, tudi le za krajše obdobje, veliko večja.

Rezultati vsebnosti polifenolnih spojin v cvetnem prahu po različnih načinih obdelave in shranjevanja

V vzorcih cvetnega prahu značilnih razlik med leti pridobivanja v vsebnosti skupnih polifenolnih spojin nismo ugotovili.

Graf 2: Zmanjšanje števila mikroorganizmov v cvetnem prahu pri sušenju na 35 °C, prikazano v % zmanjšanja. Graf prikazuje povprečne vrednosti in standardne odklone, mo: mikroorganizmi, a: število koliformnih bakterij se je zmanjšalo za več kot 75 %.

Graf 3: Zmanjšanje števila mikroorganizmov v cvetnem prahu pri sušenju na 40 °C, prikazano v % zmanjšanja. Graf prikazuje povprečne vrednosti in standardne odklone, mo: mikroorganizmi, a: število koliformnih bakterij se je zmanjšalo za več kot 75 %.

vili. Vsebnost skupnih polifenolnih spojin je v svežem vzorcu cvetnega prahu, po dvotedenskem in enomesečnem shranjevanju primerljiva. Po treh mesecih skladiščenja smo opazili rahel porast vsebnosti skupnih polifenolnih spojin in AOP-ja, kar je najverjetneje povezano s pojavom spojin, ki nastajajo pri celični razgradnji in delujejo antioksidativno. Ugotavljamo, da se vsebnost skupnih polifenolnih spojin v cvetnem prahu, posušenem na 35 °C in 40 °C, s časom skladiščenja manjša. Zamrzovanje najmanj vpliva na spremembo vsebnosti skupnih polifenolnih spojin in AOP-ja cvetnega prahu, zato je takšen

Čebelarjem se zahvaljujemo za darovanje cvetnega prahu. Rezultati so nastali v okviru Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2017–2019, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije. Celotno poročilo je objavljeno na: http://www.czs.si/Upload/files/KONCNO_poročilo_karakterizacija_2017-2019_FINAL-koncno.pdf.

način shranjevanja svežega cvetnega prahu za daljše obdobje najprimernejši in ne vpliva na občutno zmanjšanje AOP-ja.

Zaključek

Na podlagi rezultatov analiz naše raziskave je svež cvetni prah najbolje hraniti v zamrzovalniku, tudi krajše obdobje, saj je pri svežem cvetnem prahu, ki je shranjen v hladilniku, mikrobiološka nestabilnost večja. S toplotno obdelavo cvetnega prahu, zaradi zmanjšanja vsebnosti vode in skupnega števila mikroorganizmov, podaljšamo stabilnost in s tem obstojnost pridelka. Ugotavljamo, da s sušenjem cvetnega prahu uspešno zagotavljamo varnost tega pridelka. Cvetni prah je treba dobro posušiti, po sušenju pa pridelek lahko hranimo tudi na sobni temperaturi. Temperaturi sušenja 35 °C in 40 °C imata glede zmanjšanja števila mikroorganizmov podoben učinek, vendar zaradi ohranjanja hranilne vrednosti in encimske aktivnosti cvetnega prahu priporočamo, da temperatura sušenja ne preseže 35 °C. V svoji raziskavi ugotavljamo, da je antioksidativni potencial cvetnega prahu, sušenega na 35 °C, večji v primerjavi z antioksidativnim potencialom cvetnega prahu, sušenega na 40 °C, najbolj pa se antioksidativni potencial ohrani z zamrzovanjem cvetnega prahu.

Viri:

- Carpes, T., Beghini, R., Matias, de Alencar, S., Masson, M. L. (2007): Study of preparations of bee pollen extracts, antioxidant and antibacterial activity. *Ciência e Agrotecnologia*, vol. 31, str. 818–1825.
- Klančnik, A., Guzej, B., Hadolin Kolar, M., Abramovič, H., Smole Možina, S. (2009): In vitro antimicrobial and antioxidant activity of commercial rosemary extract formulations. *Journal of food protection*, vol. 72, str. 1744–1752.
- Kandolf B., A., Lilek, N., Samec T., Bertoncelj, J., Korošec, M., Klemenčič Štrukelj, N. (2019): *Končno poročilo aplikativne raziskave. Karakterizacija čebeljih pridelkov ter vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo*. Lukovica: Čebelarstva zveza Slovenije, str. 59–93.
- Klun, L. (1977): Priprave za pridobivanje cvetnega prahu. *Slovenski čebelar*. Zveza čebelarstev Slovenije.
- Snowdon, J. A., Cliver, D. O. (1996): Microorganisms in honey. *Food microbiology* 31: str. 1–26.
- Terpinč, P., Polak, T., Makuc, D., Poklar Ulrih, N., Abramovič, H. (2012): The occurrence and characterisation of phenolic compounds in *Camelina sativa* seed, cake and oil. *Food chemistry*, vol. 131, str. 580–589.

Voda v medu in fermentacija medu

mag. Andreja Kandolf Borovšak

svetovalka JSSČ za varno hrano

andreja.kandolf@czs.si

Čebele nabirajo nektar ali mano, ki vsebujeta od 28 do 97 % vode. Nektar ali mano zgostijo, tako da med ne vsebuje več kot 20 % vode. Vsebnost vode v medu je odvisna od podnebja, letnega časa in stopnje zrelosti medu, pa tudi od sezone, vremenskih razmer in geografskega porekla medu ter količine vode v nektarju. Višja je na območjih z visoko relativno vlažnostjo in pa v vlažnejših sezonah. Po točenju medu se lahko poveča, če med shranjujemo v odprtih posodah v prostoru z visoko relativne zračne vlago.

V Sloveniji z vsebnostjo vode običajno nimamo težav, glede na to, da večinoma čebelarimo v AŽ panjih. Zrel med iz AŽ-panjev vsebuje do nekaj odstotkov manj vode kot med iz nakladnih panjev.

Vsebnost vode je eden pomembnejših kriterijev kakovosti medu, saj vpliva na viskoznost in kristalizacijo medu, na videz, barvo, okus, aromo in všečnost, na gostoto, topnost in shranjevanje medu, pa tudi na komercialno vrednost medu in določanje roka uporabnosti medu, saj bi med, ki ima preveč vode, lahko fermentiral.

Skladno s Pravilnikom o medu (2011, 2015) med ne sme vsebovati več kot 20 % vode, vendar je meja 20 % postavljena zelo visoko. Med iz sistema *Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo* ne sme imeti več kot 18,6 % vode, vendar tudi pri takem medu obstaja tveganje fermentacije (vrenja medu). Fermentacijo povzročajo osmofilne kvasovke, ki fruktozo in glukozo pretvarjajo v etilni alkohol in ogljikov dioksid. Ob prisotnosti kisika se alkohol pretvori v očetno kislino in vodo, zato ima fermentiran med kisel okus.

Če ima med manj kot 17 % vode, potem je med stabilen ne glede na to, koliko kvasovk v začetni fazi vsebuje. Če je vode več kot 17 %, se lahko začne proces fermentacije medu. Kako hitro bo potekala fermentacija, je odvisno od količine kvasovk v medu (glej preglednico). Te lahko pridejo v med iz okolja: iz nektarja, čebelarskega orodja ...

Vsebnost vode	Tveganje za fermentacijo
Manj kot 17,1 %	Ni tveganja
17,1–18 %	Tveganje obstaja, če med vsebuje več kot 1000 kvasovk/g medu
18,1–19 %	Tveganje obstaja, če med vsebuje več kot 10 kvasovk/g medu
19,1–20 %	Tveganje obstaja, če med vsebuje več kot 1 kvasovko/g medu
Nad 20 %	Tveganje obstaja ne glede na število kvasovk

Še večje tveganje za fermentacijo medu nastane, če med kristalizira tako, da se razsloji v dve fazi: spodaj kristaliziran med, zgoraj tekoč. V tekočem medu zgoraj se vsebnost vode poveča, zato lahko začne med fermentirati.

Fermentacijo pospešimo tudi, če med med shranjevanjem ni pokrit in je zračna vlaga višja od 60 %. Takrat bo zgornja plast medu intenzivno absorbirala vlagu, kvasovke se bodo v zgornjih plasteh intenzivno množile, in tu bo med hitro fermentiral, medtem ko bodo spodnje plasti fermentirale počasneje.

Letos smo v laboratoriju na ČZS zaznali povečano število vzorcev fermentiranega medu, zato previdnost ni odveč. Če naš med vsebuje več kot 17 % vode, bodimo pri prodaji medu previdni. Ne zanašajmo se na mejo vsebnosti vode 20 %. Pred prodajo medu se prepričajmo, da med nima tujega vonja in arome. Med z višjo vsebnostjo vode shranjujemo na temperaturi pod 10 °C, v dobro zaprtih posodah. Priporočamo

Foto: MB

Nepravilna kristalizacija medu z razslojitvijo na dve fazi lahko povzroči fermentacijo medu.

tudi, da takemu medu skrajšate rok uporabnosti, glede na starost, skladiščenje medu ter vsebnost vode.

Viri:

Bogdanov, S. (2011): *Book of honey*. Muehlethurnen, Bee Product Science: 1–8.

Escuredo, O., Dobre, I., Fernández-González, M., Seijo, M. C. (2014): Con-

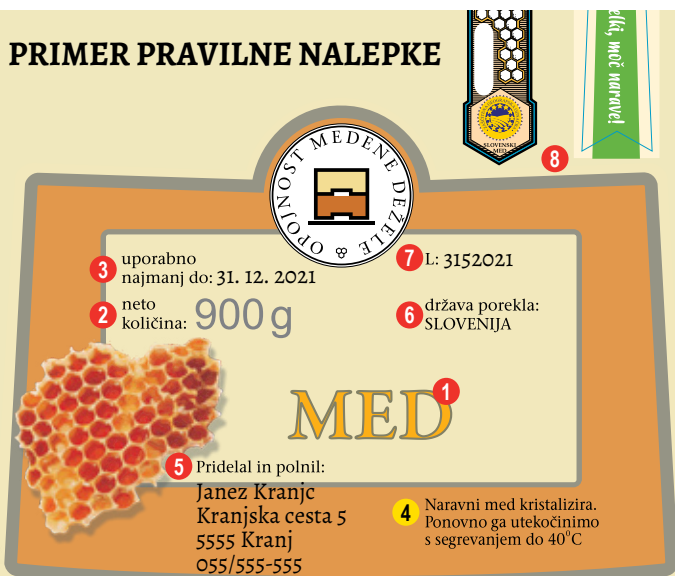
tribution of botanical origin and sugar composition of honeys on the crystallization phenomenon. *Food Chemistry*, 149: 84–90.

Snowdon, J. A., Cliver, D. O. (1996): Microorganisms in honey. *International Journal of Food Microbiology*, 31: 1–26.

White, J. W. ml. (1978): Honey. *Advances in Food Research*, 24: 287–374.

White, J. W. ml., Doner, L. W. (1980): Honey composition and properties. V: *Beekeeping in the United States*. Washington, U.S. Department of Agriculture: 82–91.

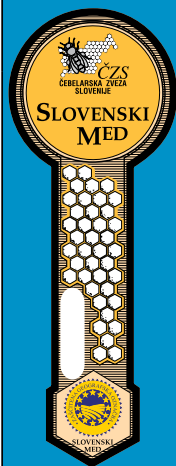
PRIMER PRAVILNE NALEPKE

- 1 Ime živila
OBVEZEN PODATEK
- 2 Neto količina
OBVEZEN PODATEK
- 3 Rok uporabnosti lahko zapišemo tudi na spodnji način:
Uporabno najmanj do konca decembra 2021
Uporabno najmanj do konca 2021
OBVEZEN PODATEK
- 4 Navodilo za uporabo
NEOBVEZNO
- 5 Ime ali naziv podjetja in nosilca živilske dejavnosti
OBVEZEN PODATEK
- 6 Država izvora
OBVEZEN PODATEK
- 7 Serija (lot) živila
(NE) OBVEZEN PODATEK
Obvezen podatek, kadar rok uporabnosti ni zapisan z besedami »uporabno najmanj do«, čemur sledi točen datum
- 8 Prelepka
OBVEZNO

Obvezne informacije morajo biti označene **na dobro vidnem mestu**, tako da so zlahka vidne, jasno čitljive in neizbrisne. Ne smejo biti prekrite, zakrite ali ločene z drugim pisnim ali slikovnim gradivom ali zaradi gradiva manj opazne. **Velikost črk, označena pod številko 6 (na zgornji sliki), mora biti vsaj 1,2 mm.** Ime živila in neto količina morata biti zapisana v istem vidnem polju.

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Pod imenom Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo se lahko tržijo le naslednje vrste oz. tipi medu: akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev, smrekov, hojev in gozdni med. Kakršne koli druge vrste medu, ki se na območju Slovenije lahko pridobivajo, se ne smejo označevati kot Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo. Navajanje dvojnega botaničnega porekla ni dovoljeno. Zaradi zagotavljanja sledljivosti je čebelar dolžen hraniti kontrolne vzorce vsakega lota medu, in sicer toliko časa, kolikor je rok uporabe medu, plus dodatnih šest mesecev. Zadostuje, da shranite od vsakega lota 900 g medu (en kozarec). S tem ukrepom poskrbite tudi za zaščito sebe kot pridelovalca ob morebitni dilemi glede kakovosti in varnosti posameznega lota svojega medu. Poskrbite za ustrezno označevanje serije (lota), ki naj bo zapisana v neponovljivi obliki. Poskrbite za dosledno vodenje evidenc sledljivosti (obrazec 3 v Smernicah dobrih higienskih navad) in samokontrole (obrazec 4A v Smernicah dobrih higienskih navad). Čebelarji, pri katerih so od zadnje notranje presoje minila tri leta (torej vsi, pri katerih je bila zadnja presoja izvedena leta 2016), morate vnovično notranjo presojo opraviti letos. Vzorce medu iz sistema SMGO, ki so starejši od enega leta, lahko oddate v brezplačno analizo na vsebnost HMF-ja (laboratorij ČZS).

Število novih članov SMGO-ja oktobra 2019	Število članov, ki so izstopili oktobra 2019	Število vseh članov SMGO-ja oktobra 2019
1	0	424

Za vključitev v kakovostno shemo Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo navežite stik z go. Natašo Lilek po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. prek e-pošte: natasa.lilek@czs.si. Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si, in sicer v rubriki SMGO.

Univerzalna čebelarska kozica

Marko Goličnik

marko.povhec@gmail.com

Univerzalna čebelarska kozica je namenjena čebelarjem, ki čebelarijo tako v AŽ kot nakladnih panjskih sistemih. Ker se tudi pri nas počasi uveljavlja čebelarjenje v nakladnem panju, je vse več čebelarstev, ki si poleg čebelnjaka postavijo več ali manj nakladnih panjev.

Kozica z vložkom se uporablja za odlaganje AŽ-satov.

Ker je kozica lahka, jo brez težav prenašamo iz čebelnjaka do stojišča nakladnih panjev, ki po navadi stojijo v neposredni bližini. Ob poznopoletnih oziroma brezpašnih pregledih družin lahko odloženo satje tudi sproti pokrivamo s ponjavo, kar pripomore k zmanjšanju pojava ropa.

Univerzalna čebelarska kozica je namenjena delu z nakladnimi panji, notranje mere so prilagojene Hoffmanovemu

Kozica brez vložka se uporablja za odlaganje LR-, DB- in Farrarjevih satov.

satniku oziroma njegovima izpeljankama, Farrarju in DB-ju. Običajno pri delu z nakladnimi panji za odložišče satov uporabljamo prazno naklado, vendar pri konkretnem pregledu družine kaj hitro opazimo, da imamo nekaj satov odloženih tu, nekaj tam, skratka vsepovsod. Da pa delo poteka urejeno in pregledno, prav pride kozica, v katero lahko naenkrat zložimo do 20 LR-satov, ki jih lahko po potrebi tudi pokrijemo v primeru možnosti ropa. Konstrukcija je narejena iz aluminijastega profila, polnila pa so iz topolove vezane plošče; ker sta oba materiala zelo lahka, kozica tehta le dobre 4 kg. Noge so na koncu odrezane pod kotom 45°, da kozico z lahkim pritiskom stabiliziramo v mehkejšo podlago (zemlja, pesek).

Ko smo delo pri nakladnih panjih končali, kozico predstavimo v čebelnjak, kjer nam z vstavljenim vložkom služi kot običajna kozica za AŽ-satnike. Tudi vložek je izdelan iz enakega materiala kot kozica, dodana so razstojišča za AŽ-satnike (19 satov).

Foto: Marko Goličnik

Foto: Marko Goličnik

Čebela v svetu pregovorov

Damjana Cvetko

damjanacvetko@gmail.com

Že od nekdaj je nekaj posebnega v odnosu slovenskega človeka do naše kranjske čebele, saj je ta bogato vtkana v vsa področja slovenskega žitja in bitja.

Za čebele so naši predniki izdelovali čebelnjake, ki so bili veliko bolj lično izdelani kot domovanja za druge živali. Kraje so jih panjske končnice, ki veljajo za slovensko poseb-

nost. Zgodbe s panjev pa nam pripovedujejo, nas opominjajo ter razveseljujejo. Podobno vlogo imajo tudi pregovori, ki pogosto odkrivajo narodovo bogastvo, njegovo mišljenje in izkušnje, način opazovanja, verovanja ter navade.

Glede na velik pomen čebelarstva na našem ozemlju so bila slovenska kulturna tla več kot ugodna za nastanek pregovorov s podobami čebele. Čebela je kot pridelovalka medu je veljala za gospodarsko koristno medonosno žuželko, saj je posameznika materialno obogatila. Tej izkušnji pritrjuje pregovor: *Čebela je majhen ptiček, pa daje sladke dobiček*, ki hkrati svetuje, naj ne sodimo stvari zgolj po njeni zunanosti. Kljub veliki ljubezni in veselju do čebel pa se naš prednik

SLOVENSKI ČEBELAR

CXXI. LETNIK – LETO 2019

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped.

Arh Ivanšek, Marija:	
Gratinirana zarebrnica lososa.....	81
Auguštin, Vlado:	
Kdaj čebele stradajo	43
Kumafos v panju – kako čebelariti brez njegovih ostankov....	73
Pravilna raba FFS in ukrepi ob zastrupitvi čebel.....	101
Čebelji vosek in njegovo ponarejanje	104
Sprejete dopolnitve pravilnika o zatiranju hude gnilobe	185
Preprečevanje ropa.....	201
Auguštin, Vlado in Mitja Zupančič:	
Strokovni posvet o ekološkem čebelarjenju.....	241
Bauer, Janez:	
Zakaj v letu 2018 smreka ni medila.....	109
Berce, Tomaž:	
Varovanje čebelnjakov pred medvedi.....	70
Bevk, Danilo:	
Strokovni posvet: Pestrost oprasovalcev za zanesljivo pridelavo hrane.....	14
Bezovšek, Franc:	
Zakaj v letu 2018 smreka ni medila.....	206
Bičanić, Karlo, Matjaž Gustinčič in Mihael Gartner:	
Izkušnje čebelarjev z različnimi vrstami hlapilnikov	211
Borko, Marko:	
Program ukrepov za zmanjšanje ogroženosti medonosne čebele in divjih oprasovalcev	15
2. mednarodni urbanočebelarški simpozij	19
Na Dunaju odprli hotelsko sobo, posvečeno Antonu Janši....	21
Beseda leta 2018 je čebela	9
Izšel skupni zbornik ob 100-letnici delovanja več društev	52
Slovenski čebelar letnika 1918 in 1919 na dLib.....	54
Kranjske sivke prevzele oblast v Litiji.....	115
Tretje mesto za Čebelarški center Slovenije	117
Slovenija prepoznavna kot čebelarška država tudi po kakovostni opremi	149
Prenovljen izbirni predmet Čebelarstvo	154
Simpozij in slavnostna akademija ob 100-letnici čebelarških društev Dolsko, Domžale, Krtina Dob, Lukovica in Moravče	183
2. Pislakov dan – Ni veselice z mrtvimi čebelami	210
Slovenija je svetemu očetu podarila čebelnjak – 2. praznovanje svetovnega dne čebel v Rimu	215
V Državnem zboru RS okrogla miza in razstava ob 2. praznovanju svetovnega dne čebel	216
Odkritje kipa dr. Filipu Terču.....	218
Postavljen prvi medomat v Sloveniji	285
Slovenska ekipa na mednarodnem tekmovanju na Slovaškem	287
Ministrica Pivčeva na AGRI čebelarila z aplikacijo »Čebelarjenje VR«.....	289
Bozovičar, Aleš:	
Čebelarški priročnik za invalide	24
Novo vozilo Opazovalno-napovedovalne službe medenja ..	120
Spremljanje povzročiteljev medenja na jelki	170
Sklepi s sestanka MKGP-ja s predstavniki čebelarjev na temo pašnih redov	186
Prvi seminar za izobraževanje invalidov uspešno zaključen	226
Ocena čebelarške pašne sezone 2019.....	307
Bračko, Ivan:	
Moje čebelarjenje v Kirarjevem panju	39
Breznikar, Andrej:	
Obnova poškodovanih gozdov je priložnost tudi za medovite drevesne vrste	45
Budna, Maja:	
Nova čebelarška namizna igra Beezness	148
Burnač, Tomislav:	
Priložnostne znamke ob svetovnem dnevu čebel.....	216
Cukjati, Nevenka:	
50-letnica Čebelarške zveze Spodnje Savinjske doline in 110-letnica organiziranega čebelarjenja v Spodnji Savinjski dolini.....	318
Cvetko, Damjana:	
Čebela v svetu pregovorov	346
ČD Črna na Koroškem:	
ČD Črna na Koroškem	197
ČD Kostanjevica na Krki:	
Zakaj ravno čebela	221
ČD Kotlje:	
Odprtje učnega čebelnjaka	352
ČD Podčetrtek:	
Že 110 let prijateljemo s čebelami	20
Čebelarška zveza Slovenije:	
Povezovanje čebelarstva in varstveno-delovnih centrov	24
Predsednik ČZS Boštjan Noč častni občan Občine Žirovnica	51
Brezplačne plastične vrečke niso več dovoljene	54
Podelitev koncesije za izdelavo čebelarške obleke	117
Predaja paviljona Čebelji svet.....	151
Razpis rednih volitev v organe Čebelarške zveze Slovenije	196
Kaj urgentno pričakujemo od Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter pristojnih institucij	225
Razpis rednih volitev v organe Čebelarške zveze Slovenije	258
Ambroževe svete maše po Sloveniji	353
Čenčič, Nikolaj:	
Čebelarški društvi Selška dolina in Železniki praznovali 110-letnico čebelarjenja.....	319
Dimc, Barbara:	
3. Festival čebelarške pesmi Lukovica 2018	23
Novosti v Zakonu o nevladnih organizacijah	85
Prenovljeno gostišče Pri čebelici	120
Odkrili ploščo Antonu Janši v slovenskem jeziku.....	151

Pogovor s Sabino Pirš, novo najemnico Gostišča pri Čebelici	152	Gregori, Janez:	Uvodnik	33
Letos smo praznovali v Ravnah na Koroškem	182	Milan Meglič in njegovih 80 let	114	
Kratka navodila o predvolilnih postopkih	196	Proti kumafosu, težavi današnjega časa	144	
Referenčni model ženske in moške čebelarke obleke sedaj tudi na vpogled na sedežu ČZS	224	Še enkrat o najlepši znamki	248	
Medeno obarvanih 24 ur hoje okoli Gradiškega jezera	256	Grobelsšek, Damjana:	Uvodnik	97
Kratka navodila o predvolilnih postopkih	258	Prvo izobraževanje po programih Slovenske čebelarke akademije	254	
V zahvalo Tanji Strniši podarili čebelnjak	290	Groot, Maarten de, Nikica Ogris in Simon Zidar:	Kaj se dogaja s pravim kostanjem: težave z invazivnimi tujerodnimi vrstami	202
Dolgan, Franko:		Gustinčič, Matjaž:	Moje čebelarjenje v 2/3 LR-panjih	40
Moje čebelarjenje v 10-satnem AŽ-panju	38	Hadžić Žorž, Tin:	Osvežilen ledeni čaj z lipovim medom	222
Dolinšek, Marjan:		Jagodna limonada z lipovim medom	222	
Moje izkušnje s pridobivanjem cvetnega prahu	102	Horvat, Marija in Blanka Vombergar:	Medeni biskvit z makom in ajdo	148
Drmaž, Marica:		Jenčič, Vlasta in Metka Pislak Ocepek:	Pohlevna gniloba čebelje zalege	35
Medena rulada s kremo iz bele čokolade in medu	21	Jezeršek, Franc:	Velikonočna šunka z medom	114
Dundek, Viktorija:		Juvančič, Miroslav:	Predstavitve knjige Kronika čebelarstva na Rakeku	219
Medena kraljičina župa	184	Kakovič, Valter:	Moje čebelarjenje v 11 + 3 AŽ-panjih	41
Fajdiga, Vladimir:		Kandolf Borovšak, Andreja:	Prepoved brezplačnih plastičnih nosilnih vrečk	21
Novi pokrovčki za kozarce z medom brez PVC-ja in mehčal..9		Strokovna razprava o produktni odgovornosti	143	
Odkritje obeležja koroškemu rojaku Janezu Sumperju	253	Uvodnik	235	
Ferlič, Tanja:		Peticija v podporo označevanja točnega porekla medu	235	
Strokovna apiterapevtska ekskurzija v Romunijo in Srbijo	18	Na Apimondii tudi o pristnosti medu	304	
Gogala, Andrej:		Karakterizacija čebeljih pridelkov (I. del)	310	
Zakrinkana čebela (<i>Hylaeus nigritus</i>)	16	Voda v medu in fermentacija medu	344	
Navadna oljarka (<i>Macropis europaea</i>)	47	Kandolf Borovšak, Andreja in Nataša Lilek:	Vsebnost HMF-ja v krmi za čebele	169
Pritlikava vitka čebela (<i>Lasioglossum politum</i>)	78	Kandolf Borovšak, Andreja, Nataša Lilek in Tanja Magdič:	S strokovnih predavanj Apimondie	339
Kaspijska dolgorožka (<i>Eucera caspica</i>)	111	Kaplan, Dušan:	Uvodnik	163
Dolgojezična dišavka (<i>Osmia apicata</i>)	146	Kavčič, Kristjan:	Problematika prevozov na pašo na obalnem območju in pravilnik o pašnem redu	108
Rožna listorezka (<i>Megachile centuncularis</i>)	176	Klemenčič Štrukelj, Nataša:	V Sloveniji pijemo kavo in čaj z medom	65
Navadna hlačarka (<i>Dasyroda hirtipes</i>)	210	Vaša embalaža – vaša prepoznavnost	243	
Alpska peščinarka (<i>Andrena rogenhoferi</i>)	282	Jedi z medom od tu in tam – nova e-knjžica z recepti	320	
Luskava koničasta čebela (<i>Coelioxys afra</i>)	315	Odprtje muzejske zbirke v Brodeh	351	
Velika steblikarka (<i>Ceratina chalcites</i>)	349	Kmetijski inštitut Slovenije:	Anketa za izboljšanje čebelarških praks	212
Goličnik, Marko:		Kobe, Igor:	Naprava za vrtnanje satnikov	146
Univerzalna čebelarška kozica	346			
Golob, Simon:				
Pomen vode v čebelji družini	75			
Čebelarji, poskrbite, da bodo imele čebelje družine dovolj hrane	178			
Priprava čebeljih družin na jesen in zimo	199			
Redno spremljanje stanja varoj – ključ do uspeha	237			
Golob, Simon in Marko Borko:				
Strokovna razprava »Sodobne tehnologije kot pomoč čebelarju«	270			
Gosar, Franc:				
Kako pomembna je hladilnica v čebelarstvu, se zaveš še, ko jo imaš	240			
Grad, Janez:				
Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi oprasevalci cvetja (I. del)	177			
Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi oprasevalci cvetja (II. del) ...	207			
Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi oprasevalci cvetja (III. del) ..	249			
Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi oprasevalci cvetja (IV. del) ..	278			
Gregorc, Aleš:				
Učinkovitost nekaterih akaricidov za zatiranje varoj in toksičnost za čebele	137			
Delovanje akaricidov na varoje in čebele	174			

Kocjan, Robert:	
Kako si zagotoviti satnice ustrezne kakovosti.....	272
Kočnar, Nika:	
Okrogla miza Apiterapija – čebelarstvo	115
Kojek, Boštjan:	
Pridobivanje voska iz voščin v parnem talilniku in ekonomičnost postopka	273
Kolar, Anton:	
Odprtje novega učnega čebelnjaka pri OŠ Loče	352
Kovačič Bizjak, Mihaela:	
Regijsko tekmovanje mladih čebelarjev	220
Kozmus, Peter:	
Čebelarjeva opravila v januarju	17
Čebelarjeva opravila v februarju	47
Čebelarjeva opravila v marcu	76
Čebelarjeva opravila v aprilu	111
Čebelarjeva opravila v maju.....	147
Čebelarjeva opravila v juniju	180
Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu.....	213
Čebelarjeva opravila v septembru.....	251
Čebelarjeva opravila v oktobru.....	283
Uvodnik.....	299
Čebelarjeva opravila v novembru.....	316
Čebelarjeva opravila v decembru	350
Kus Veenliet, Jana:	
Medonosne rastline morajo biti v dolgoročno korist čebelam...172	
Leskovec, Sonja:	
Uresničene najlepše sanje – postati čebelarka.....	286
Lilek, Nataša:	
Analiza čebeljih pridelkov.....	9
Izdelava in prodaja kozmetičnih izdelkov, ki vsebujejo čebelje pridelke	13
Dobili državne prvake v senzoričnih lastnostih medu 2018	21
Čebelam najprijaznejša občina v letu 2018 je Črna na Koroškem	23
Ključne točke pri osmukanju cvetnega prahu	103
42. ApiSlovenija z zanimivimi vsebinami za vso družino	149
Karakterizacija čebeljih pridelkov (II. del).....	341
Nominiranci za državne prvake v senzoričnih lastnostih medu.....	356
Magdič, Tanja:	
Čebelji pustni karneval 2019 v Litiji	23
Povprečna cena medu v prodaji na drobno v letu 2018.....	116
Prodaja, zagotavljanje sledljivosti in označevanje	145
Priporočene cene za čebelje pridelke 2019	145
Kakšno ceno postaviti za čebelje pridelke.....	204
Kako si lahko pomagamo ob slabih letinah	205
42. Tekmovanje mladih čebelarjev in predstavitev kakovostnih shem medu v Beltincih	IV (priloga 7-8/2019)
Kmalu kozarček, ki ga bo možno vzeti tudi na letalo.....	225
Čas prodaje čebeljih pridelkov in izdelkov.....	242
Prodaja čebeljih pridelkov in izstavitev računa.....	275
Potrošnik je za kakovost pripravljen plačati več.....	309
Z novim kozarčkom bo odslej možno tudi na letalo	323
Medved Ladinek, Mojca:	
Strokovna ekskurzija apiterapevtov.....	348
Meglič, Milan:	
Ob 20. obletnici kontrolirane pridelave medu v Republiki Sloveniji (I. del)	245
Ob 20. obletnici kontrolirane pridelave medu v Republiki Sloveniji (II. del).....	276
Mlekuž, Andrej:	
Desetletnica in razvitje prapora Čebelarskega društva Bovec ..	286
Mutinelli, Franco:	
Huda gniloba čebelje zalege in nosestavost: zatiranje in dobra čebelarska praksa	3
Muznik, Tadej in Olga Zgaga:	
Praznovanje 110-letnice Čebelarskega društva Tolmin	49
Noč, Boštjan:	
Uvodnik.....	1
»ZLATA ČEBELA« po vzoru Nobelove nagrade?!	1
Uvodnik.....	129
Pobuda ČZS za projekt »nagrada ZLATA ČEBELA« že v fazi uresničitve!.....	185
Pobuda za obvezno označevanja porekla medu	185
Na Apimondii v Kanadi se je čutil močan pridih Slovenije!.....	269
Noč, Boštjan in Andreja Kandolf Borovšak:	
Antibiotiki so v čebelarstvu prepovedani že vrsto let.....	333
Novak, Danijel:	
Danijel Novak, predsednik Društva slovenskih čebelarjev Trst od odkritju orientalskega sršena na Tržaškem.....	338
OŠ Kolezija, skupina Grunvalffen:	
Fižolove kroglice z medeno pomako	21
Papež, Marjan:	
Ob 20-letnici smrti Dušana Kresala	234
Perčič, Anže:	
Čebelarji, pomagajmo socialno ogroženim družinam	354
Pibernik, Mojca, Blaž Koderman, Danilo Bevk:	
Projekt SOOS: Sadjarji za oprasovalce in oprasovalci za sadjarje	142
Pibernik, Mojca in Danilo Bevk:	
Azijski sršen (<i>Vespa velutina nigrithorax</i>)	246
Pislak Ocepek, Metka, Suzana Skerbiš, Mojca Pibernik in Danilo Bevk:	
V Sloveniji smo našli orientalskega sršena (<i>Vespa orientalis</i>)	336
Podgoršek, Peter, Eva Cukjati, Maja Smodiš Škerl in Janez Prešern:	
Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2018	139
Popovič, Snežana:	
Informacija o izvozu matic	355
Prah, Maksimiljan:	
Izgradnja Čebelarskega centra Slovenska Bistrica	78
Prešern, Janez:	
Uvodnik.....	67
Prešern, Janez, Gregor Belušič in Andrej Meglič:	
Čebelji vid z uporabnega vidika	68
Prešern, Janez in Jernej Polajnar:	
Kaj nam lahko pove akustično okolje v panju.....	133
Prešern, Janez, Peter Podgoršek in Eva Cukjati:	
Kriteriji pri ocenjevanju čebeljih družin	165

Rajkovič, Lilijana:	
Med kranjske čebele v kulinariki	81
Odprtje učnega čebelnjaka OŠ Sostro	221
Ratiznojnik, Mateja, Alenka Jurić, Vida Lešnik,	
Ivo Planinc in Suzana Skerbiš:	
Zimsko zatiranje varoj	334
Ravnjak, Blanka, Jože Bavcon:	
Avtohtone medovite rastline	140
Retelj, Rok:	
100 let organiziranega čebelarstva v Dobovi	79
Rodman, Aleš:	
100-letnica organiziranega čebelarjenja na Slovaškem	285
Rozina, Roman:	
Sto let društva v Zagorju	220
Samec, Tomaž:	
Predstavitvena konferenca kodeksa <i>Obisk v naravi</i>	25
Projekt »Kar sejemo, to žanjemo« v letu 2019	115
Buča, medovita rastlina s široko uporabnostjo	151
Je tudi enotna matičnica priložnost?	154
Čebelarški klobuk, ki bo olajšal preglede čebeljih družin ...	186
Dogodek »Posadi hokaido bučo za čebelo in jeseni uživaj v kremni bučni juhi«	223
Senič, Lidija in Aleš Bozovičar:	
46. mednarodni čebelarški kongres Apimondia	301
Sivec, Marija:	
Priprava čebeljih družin za prodajo	106
Priprava čebeljih družin za prodajo (II. del)	135
Malice – vzredite si svoje, odbrane, boljše	167
Smodiš Škerl, Maja, Janez Prešern, Jernej Bubnič:	
Vpliv izbranih prehranskih dopolnil na pojavljanje spor	
<i>Nosema</i> spp. in preživetje čebel	99
Spasić, Vlastimir:	
Intervju z dr. Jeffery Stuart Pettisom, novim predsednikom Apimondie	305
Strah, Franc:	
Priročno nosilno ogrodje za delo z LR- in DB-nakladnimi panji	313
Strniša, Tanja:	
Uvodnik	267
Šalehar, Andrej, France Baraga in Janez Gregori:	
Listina čebelarke družbe v Zgornji Lužici za Petra Pavla Glavarja v letu 1772	11
V plug vpreženi čebeli	280
Šalehar, Andrej, Janez Gregori:	
Janševi čebelarški pripomočki na naslovnici knjige iz leta 1774	347
Šalehar, Andrej, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori in Anton Tomec:	
Napis na slovenski spominski plošči Antonu Janši na Dunaju	314
Šketa, Sašo:	
Jabolčna torta z ajdo, skuto in medom	288
Šivic, Franc:	
Novice iz sveta	16
Novice iz sveta	37
Novice iz sveta	76
Novice iz sveta	110
Novice iz sveta	179
Markus Imhoof, Claus Peter Lieckfeld: <i>Več kot med – o življenju in preživetju čebel</i>	209
Cementni oz. melecitozni med	238
Novice iz sveta	282
Novice iz sveta	338
Štefelin, Uroš:	
Potica z medom in s tepko	354
Šumer, Anita:	
Drožasti kruh z medom	320
Tamše Horvat, Majda in Andreja Polc:	
Uspešno delovanje čebelarških krožkov na Koroškem	218
Toman Čremožnik, Valentina:	
Odprtje šolskega čebelnjaka v parku OŠ Šempeter v Savinjski dolini	352
Toplak, Ivan in Laura Šimenc:	
Okužba čebeljih družin z virusom mešičkaste zalege	7
Turistična kmetija Vimpolšek:	
Pehtranova potica z orehovim sladoledom in mandeljni ter medom	257
Vedlin, Tatjana:	
70 let Čebelarkega društva Majšperk	80
Vencelj, Janez:	
70 let ČD Trebelno – Mokronog	51
Dan medu v Murski Soboti	52
Miniaturni »Janšev čebelnjak« izročeni podružnični šoli Krog ...	80
Uvodnik	195
Odprtje razstave Čebele – naše življenje	222
Veterinarji za zdravstveno varstvo čebel na VF NVI:	
Opozorilo Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete	6
Vprašanja in odgovori: Razkuževanje izposojene čebelarke opreme	36
Zdravila za zatiranje varoj pri čebelah v letu 2019	175
Vogrinc, Vlado:	
Heinrich Storch: <i>Na žrelu (Am Flugloch)</i>	253
Vošner, Matej:	
Kako bi bil videti svet brez čebel?	255
Wicwas Press LLC:	
William Blomstedt: Foraging afar	283
Žagar, Maša:	
Uvodnik	331
Žakelj, Tone:	
Novice iz sveta	315
Žerdin, Jože:	
Prvo rekreacijsko kolesarjenje po novi Medoviti poti	353
Žnidaršič, Anton:	
Čebele našim vnukom ohranjajo planet	217

samo s čebelarstvom ni mogel preživljati, saj pregovor *Muha (čebela) ne da kruha* namiguje na to dejstvo. Slovenci smo s primero biti priden kot čebela to malo žival povzdignili v merilo delavnosti, v vrednoto, ki je v stoletjih ohranjala naše prednike. Naša nepopravljiva težnja, da bi prepoznali sebe v vsem, vedno in povsod, se izrazi tudi pri čebeli, saj velja za edino žival, za katero rečemo, da umre, tako kot človek. Na njen posebni status opozarjata tudi pregovora: *Čebela ne pogine, ampak umre; Čebela ne pogine, ampak umira, ker za cerkveno svečo vosek nabira*. Zaradi svojih vrtilin je čebela povezana tudi s simboliko svetlobe. Našemu predniku je bila čebela še posebej ljuba, saj se oskrbi z večjimi količinami hrane, kot jo porabi zase. Ta plemenita žuželka nas s svojim delovanjem uči nesebičnosti in radodarnosti. Pregovor, ki lahko deluje kot opomin in dopolni zgodbo o dobrohotnosti, je *Čebela zase ne obdrži, z oskrbnikom deli*. Naletimo tudi na pregovor, ki razkriva sožitje med rastlinami in čebelami in hkrati odkriva ljubeč in prisrčen odnos do narave, in sicer *Cvetka čebelo vabi, ljubeznivost ljudi*. V današnjem času se v zvezi s čebelarstvom

namenja posebna pozornost opravevanju. Iz pregovorov *Če dobi čebela strd, dobi kmet zrno* in *Pazi na čebelo, da bo sadno drevje bogato letino imelo* lahko razberemo, da se je tudi prednik zavedal opravevalne vloge čebele ter ji namenil posebno skrb.

Vendar kljub posebnemu statusu, čaščenju, skrbi in trudu, da bi udomačili čebelo, ta živi kot v davnini in ostaja neudomačena. O nenavezanosti čebele spregovorita tudi pregovora: *Bčela gospodarja ne pozna in Čebele te v coklah najdejo in v coklah pustijo*. Pregovori o čebeli so rezultat življenjskih izkušenj in dediščina minulih časov, torej bogastvo preteklosti za izzi-ve sedanjosti ter prihodnosti. Čebela nas vedno znova kliče k razmisleku o nas samih, našem odnosu do narave ter soljudi.

Viri:

Avtorica prispevka *Čebela v svetu* Damjana Cvetko je leta 2016 na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, na Oddelku za slovanske jezike in književnosti, diplomirala z diplomskim delom *Pregovori o čebeli in medu* pri dr. Ireni Stramljič Breznik. Prispevek je povzet po diplomskem delu. Gnilšak, I. (1995): *Zgodbe panjskih končnic*, Mohorjevo koledar. Veber, A. ur. (2018): *Kdor se čebel boji, medu ne dobi/Paberkovanje po čebelarški dediščini*. Celje: Mohorjeva družba.

Janševi čebelarški pripomočki na naslovnici knjige iz leta 1774

Andrej Šalehar, Janez Gregori

andrej.salehar@bf.uni-lj.si, janez.gregori@gmail.com

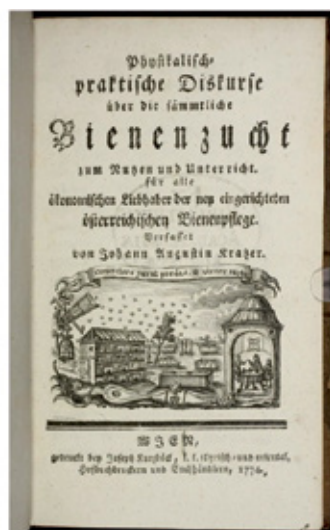
Še pred izidom Janševega *Popolnega nauka o čebelarstvu* (1775) je bil Janšev čebelarški nauk objavljen leta 1773 in leta 1774.

Avtor prve knjige iz leta 1773 s skrajšanim naslovom *Kurze Anleitung für das Landvolk, in Absicht auf die Bienen-Wirtschaft ...* (Kratko navodilo deželanom za čebelarjenje ...) ni poznan. Drugo knjigo iz leta 1774, s skrajšanim naslovom *Physikalisch-praktische Diskurse über die samtliche Bienenzucht ...* (Fizikalno-praktični pogovori o celotnem čebelarstvu ...), je napisal in izdal Janšev učenec Johann Augustin Kratzer. Janšev čebelarški nauk (kranjsko čebelarjenje) je poimenoval novi avstrijski način gojenja čebel. Kratzer (1774) Janšo v knjigi večkrat omenja in na četrti strani piše: *»Ne bom Vam pri tem navajal niti starih niti novejših piscev, ki so pisali o čebelah, razen od pokojnega gospoda Janše Ravnanje s čebelnimi roji, ker si bomo izbrali za vodstvo izkušnjo, ki je najboljša učiteljica.«*

Na naslovnici Kratzerjeve knjige je zanimiv »čebelarški« bakrorez. Avtor je izbral za naslov bakroreza 749. vrstico sedmega speva Eneida, ki se v prevodu Frana Bradarča (1992) glasi: *»kje kaj naropati, kajti od plena in ropa živijo«*. Smiselno to za čebele pomeni: *»uživajo v nabiranju in živijo od nabranega«*.

Upodobljeni so čebelarški pripomočki, ki jih je uporabljal Anton Janša:

1. čebeljak s kranjskimi panji;
2. kranjski panj z vehama, ki odprti čebelam omogočata prehod v panj brez podnice, dodan kot naklada;
3. kadilnik;

Naslovnici 1773 in 1774

Bakrorez na naslovnici Kratzerjeve knjige (1774) z napisom *Convectare iuvat praedas et vivere raptu*, Uživajo v nabiranju in živijo od nabranega

4. vrša za prestrezanje rojev na žrelu panja;
5. spodrezovalnik za spodrezovanje nepremičnega sa-tja, zlasti medenega, v lesenih panjih.

Omenjeni čebelarski pripomočki so upodobljeni tudi na sedmih bakrorezih, ki so objavljeni na koncu Janševe knjige *Popolni nauk o čebelarstvu* (1775). V zapuščinskem zapisniku po Antonu Janši, o katerem poroča Navratil (1883), piše, da so v posebnem zaboju našli nekaj zriskov (izrisanih slik) in bakrorezov.

Zaključek

Veliko je zapisanega in objavljenega o prvem učitelju čebelarstva Antonu Janši. Sedaj, ko je vse več čebelarskih gradiv (knjig in drugih objav) postalo z digitalizacijo neposredno dostopnih, pa odkrivamo še nove podatke. Včasih so to zelo »drobne novosti«, a zbrane skupaj bodo dopolnile sedanje poznavanje dela in življenja Antona Janše.

Viri:

1. Kurze Anleitung für das Landvolk, in Absicht auf die Bienen-Wirtschaft, wie solche mit Nutzen geführt werden soll Für die Kais. Königl. Erbländer, insonderheit aber für das Königreich Hungarn eingerichtet. Worinnen deutlich gezeiget wird, wie durch eine wohl eingerichtete Bienen-Wirtschaft in kurzer Zeit ein beträchtliches Vermögen gesammelt werden könne. ... ; Nebst einem kleinen Bienen-Kalender für die Bienen-Väter, und mit nützlichen Kupfern gezieret. Bratislava in Leipzig, 1773, 150 strani.
2. Kratzer, Augustin Johann. Physikalisch-praktische Diskurse über die sammtliche Bienenzucht zum Nutzen und Unterricht für alle ökonomischen Liebhaber der neu eingerichteten oesterreichischen Bienenpflege. Wien, 1774, 154 strani.
3. 749. vrstica sedmega speva Eneida, Vergilius Maro, Publius. Prevod Bradač, Fran, Ljubljana 1992, 320 strani.
4. Navratil, Ivan. Anton Janša, slavni kranjski čebelar. Str. 139–166. V: Spomenik o šestoletnici začetka Habsburške vlade na Slovenskem. Matica Slovenska, Ljubljana 1883, 241 strani.

Strokovna ekskurzija apiterapevtov

Mojca Medved Ladinek

Od 27. do 30. septembra 2019 smo apiterapevti, ki smo trenutno na izobraževanju za apiterapevte pri ČZD Maribor, in tisti, ki smo to izobraževanje že opravili v prejšnjih generacijah, odpotovali na strokovno ekskurzijo v Avstrijo, Nemčijo in Češko.

V Avstriji nas je na gradu Schloss Zell a. d. Pram sprejel predsednik apiterapevtov Avstrije, gospod Anton Leitinger. Najprej nas je popeljal skozi zgodovino mesta in gradu, kasneje pa smo poslušali strokovno predavanje in izmenjali mnenja o načinu delovanja in uvajanja izobraževanja na področju apiterapije v obeh državah. V Avstriji je izobraževanje apiterapevtov še v povojih, kljub temu da so praznovali že deseto obletnico obstoja apiterapevtske zveze. Nimajo celo-

letnega izobraževanja za apiterapevte, pri čemer njihovo obstoječe izobraževanje kljub vsemu poteka v dveh smereh. V eni smeri izobražujejo kandidate, ki se učijo pripravljati pripravke iz čebeljih pridelkov, in v drugi smeri posebej tiste, ki bi svetovali njihovo apiterapevtsko uporabo, pri čemer ni posebnih zahtev, da bi morali biti apiterapevti tudi zdravniki. Klasičnega izobraževanja v dalj časa trajajočem programu, kot ga poznamo v Sloveniji, v Avstriji za zdaj še nimajo, si pa prizadevajo, da bi se tovrstno izobraževanje razvilo, zaradi česar jim je po njihovih besedah v pomoč slovenski program za izobraževanje apiterapevtov. Tako so avstrijski kolegi, po navedbah gospoda Leitingerja, zelo naklonjeni prenosu znanja in izkušenj, ki jih imamo na tem področju v Sloveniji.

Naša pot se je še isti dan nadaljevala do Passaua, kjer sta nas sprejela gospod Schachtner in njegova hči Irene v lično urejenem, izobraževanju prirejenem prostoru za srečevanje apiterapevtov. Število apiterapevtov se v Nemčiji vsako leto povečuje, trenutno jih imajo 570, od katerih je 31 lekarnarjev. Vsako leto pa na svetovni dan apiterapije priredijo tudi

tridnevni simpozij apiterapevtov, ki se ga udeležijo tudi gostje iz drugih držav. Gospod Schachtner nam je predstavil tudi zanimivo praktično izkušnjo uspešnega zatiranja varoj s sonaravnimi sredstvi.

V nadaljevanju nas je pot vodila v Praporišče in obisk rodne vasi očeta apiterapije dr. Filipa Terča, kjer so nam predstavniki čeških čebelarских zvez pripravili zelo tople sprejem in se z organizacijo naše izobraževalne poti maksimalno potrudili. Že ob samem prihodu je bilo od predstavnikov češke apiterapevtske organizacije, gospodov Smolik in Stibor, čutiti globoko spoštovanje do Slovenije in dejstva, da v Sloveniji gojimo apiterapijo in izobraževanje na tako visoki ravni. Enako spoštovanje je bilo čutiti tudi v mestu Kdyně, kjer nas je sprejela podžupanja mesta. Drugi dan smo svojo strokovno pot nadaljevali v dvorcu Koleč, kjer domuje narodni in čebelarški muzej, pred katerim smo imeli med drugim priložnost videti panj – deblo – iz leta 1673. V navedenem muzeju smo videli tudi program prve čebelarške šole iz leta 1914. Naprej nas je pot vodila do ogleda zlate Prage in njenih znamenitosti.

Tretji dan smo si ogledali dvorec Kačina, kjer prav tako domuje čebelarški muzej, pot pa smo nato nadaljevali do čebelarške šole v mestu Nasavrky. V čebelarški šoli nas je sprejel ravnatelj šole gospod Josef Lojda in nam predstavil zgodovino in razvoj šole ter pojasnil, da šolanje vsakega čebelarja, ne glede na njegovo starost (najbolj zastopana je starostna skupina med 31. in 40. letom, in sicer 41 %) in predhodno izobrazbo tečajnikov, traja tri leta. Izobraževanje običajno poteka ob koncih tedna, pri čemer so udele-

Foto: Foto Tone

ženci šole v prostorih šole tudi nameščeni več dni skupaj, saj morajo pod mentorstvom nujno opraviti tudi praktični del. Čebelarji se poleg strokovnega dela, oskrbe in vzreje čebel v lesarski delavnici naučijo tudi lesarskega dela, in sicer izdelave panjev. V okviru čebelarške šole je tudi zanimiv park z medovitimi rastlinami (različnimi vrstami zelišč in drevesnimi vrstami), ki jih lahko čebelarji neposredno spoznajo in spremljajo njihov razvoj in cvetenje. V okviru postavljenih učnih čebeljakov smo si ogledali, tudi že v Sloveniji poznan in uporabljen, sistem inhaliranja čebeljega aerosola neposredno iz panja.

Zadnji dan ekskurzije smo si v Brnu ogledali še pivovarno Starobrno in se poslovili od svojih čeških kolegov, pri čemer gre izraziti izjemno pohvalo organizatorjema gospodoma Smolik in Stibor, ki sta program pripravljala več mesecev in nas vse dni češke ekskurzije tudi osebno spremljala.

Velika steblikarka (*Ceratina chalcites*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Čebele iz rodu *Ceratina* so sorodnice velikih lesnih čebel. Gnezdijo v votlih steblih in pregrade med celicami v gnezdih gradijo iz koščkov rastlinskega stržena. Večinoma so majhne, slabo odlakane, s kovinskim leskom po telesu in nekaj belimi lisami na obrazu, oprsju in po nogah. Velika steblikarka je z 11 do 13 mm največja med njimi. V Sloveniji živi le v toplih krajih na Krasu in Kraškem robu. Po evropskem rdečem seznamu ni med ogroženimi. Steblikarke so precej dolgožive, zato lahko matere dočakajo svoje dorasle potomce, ki lahko pri nekaterih vrstah ostanejo v njihovem gnezdu in tvorijo preproste družbene skupnosti. Med našimi vrstami take skupnosti obstajajo le pri veliki steblikarki. V Ukrajini so opazovali, da je v delu gnezd le samotarska ustanoviteljica gnezda, v drugih gnezdih pa ji je pridružena manjša potomka, ki opravlja predvsem delo stražarke v gnezdu.

Samica velike steblikarke na panonskem osatu

Foto: Andrej Gogala

Čebelarjeva opravila v decembru

dr. Peter Kozmus – Pilštanj

peter.kozmus@czs.si

Ta mesec pri čebelah nimamo veliko dela. Pomembno je, da stojšča redno obiskujemo in čebelam zagotavljamo potreben mir. Poleg tega v tem mesecu opravimo zimsko zatiranje varoj po navodilih veterinarjev, če tega nismo opravili v novembru. December je namenjen trženju čebeljih pridelkov.

Zlasti se prodaja poveča, ko se temperature spustijo pod ledišče in imamo ljudje več težav s prehladi, gripami ... Kupce moramo pričakati dobro pripravljeni. To je precej odvisno od tega, koliko viškov medu imamo in kako ga nameravamo prodati. Ali trgovcem na debelo ali neposredno kupcem. Pri slednjem je dosežena veliko boljše cena, vendar od nas zahteva dodatno delo, čas in urejen prostor za ta namen oz. stojnico. V našem čebelarstvu vse pridelke tržimo neposredno kupcem, pri tem so zelo pomembni individualni in skupinski obiskovalci, ki obišejo naše čebelarstvo.

Čebelarski turizem

Od leta 2016 je naše čebelarstvo certificirani ponudnik čebelarskega turizma. Vključeni smo v lokalno ponudbo območja in zato nas v poletnih in predvsem jesenskih mesecih kar pogosto obišejo različni obiskovalci. Pri predstavitvi čebelarstva se vsaki skupini prilagodim, da jim predstavim tisto, kar jih najbolj zanima. Nemalokrat me vprašajo o nizkocenovnem medu v trgovinah in kakšen med je to.

Različna ponudba čebeljih pridelkov za skupinske in posamične obiskovalce v našem čebelarstvu

V odgovoru jim okvirno predstavim globalni trg medu, različne kakovosti medu, potvarjanje medu ter zakaj se potvorbe pojavljajo na trgu. Povem tudi, da v Evropi med sodi med prvih sedem izdelkov, kjer so najpogosteje ugotovljene potvorbe. Glavni razlog za to je, da globalno želimo jesti več medu, kot smo ga zmožni pridelati. Z dvigovanjem standarda v določeni regiji, državi se dviguje tudi poraba medu, to pa izkoriščajo nekateri trgovci na debelo z medom. Zato bi bilo potrebno v preverjanje izvora medu vključiti natančnejše metode, ki bi v večji meri zagotavljale, da je na trgovskih policah le med, ki je proizvod čebel.

Med se odlično poda k nekaterim drugim izdelkom, ki krepijo zdravje v zimskih mesecih. V tem primeru k domačim čajem.

Foto: Peter Kozmus

Degustacija različnih vrst medu

Ob obisku obiskovalcem ponudimo degustacijo različnih vrst medu in drugih izdelkov. Želimo si namreč, da vsak obiskovalec za svoj okus najde najprimernejšo vrsto medu ali izdelek. Verjamem namreč, da če bo z njim zadovoljen, se bo rad vračal in postal redna stranka. S tem se razvija tudi poseben odnos, zaupanje, med stranko in prodajalcem. Med drugim se ob vsakem obisku povečuje obveščenost kupcev o medu, zaradi česar ga potem razne medijske afere ne vznemirijo tako močno kot sicer.

Obisk družin

Iz Term Olimia naše čebelarstvo vse pogosteje obiskujejo družine z majhnimi otroki. Tem obiskovalcem ni glavni namen nakup čebeljih izdelkov, ampak spoznavanje čebel, čebelarstva na čim zabavnejši način. Starši ocenjujejo kakovost obiska pogosto po tem, kako zadovoljni so njihovi otroci. Zato se jim pri obisku prilagodim in jih popeljem skozi čebelnjak, predstavim, kako poteka točenje medu, pokažem čebele v panju in za steklom ter jim ob koncu nudim ogled čebelarskih filmov z virtualnimi očali. Pogosto je to tista izkušnja, ki otrokom ostane v spominu dlje časa. Verjamem, da se bodo mnogi od njih v prihodnje vrnili in mogoče kupili kakšen kozarec medu.

Čebelarska opravila

V mesecu decembru se v našem čebelarstvu lotimo predvsem žičenja satnikov. To je pogosto družinsko opravilo ob dolgih zimskih večerih. Opravilo ni težavno, vzame pa relativno veliko časa, ki ga v sezoni pogosto primanjkuje. Da delo poteka hitreje in preprosteje, žice na pravo dolžino narežemo vnaprej in jih umestimo v 2 m dolgo žlebasto vodilo za električne žice. Dela se lotimo v dnevni sobi ob družinskem pogovoru in/ali gledanju televizije. Zabijanje žebličkov opravimo kasneje v delavnici, samo napenjanje žice pa tik pred vtiranjem satnic, ki se ga lotimo v naslednjih mesecih, ko je vreme toplejše.

Zaključek

Pred nami so božični prazniki in prehod v novo leto. V tem času pogosto delamo načrte za prihodnje obdobje. Pri tem je dobrodošlo, da nam je poznano, kaj se je v čebelarstvu pripetilo v zadnjih desetletjih in da se zavedamo, da se v čebelarstvu spopadamo s čedalje več izzivi. Čebelarstvo je kmetijska panoga, v kateri se moramo prilagajati okolju in pašnim virom, ki so ob intenzifikaciji kmetijstva na nekaterih območjih vse manjši. Če je v soseščini že veliko čebelar-

Zadovoljni obiskovalci po obisku našega čebelarstva

Foto: Jure Kozmus

jev in čebel, ni odveč iskanje manj obremenjenih lokacij, ki čebelam zagotavljajo boljšo pašo. Čeprav čebele niso omejene pri obiskovanju pašnih virov v primerjavi z domačimi živalmi, je okolje, ki ga obiskujejo čebele podobno pašniku, ki, če je preveč živali, ne more nuditi zadosti paše za preživetje vseh.

Ob koncu vam želim lepe božično-novoletne praznike in miren prehod v leto 2020, v katerem upam, da bomo imeli boljšo bero medu kot letos!

Odprtje muzejske zbirke v Brodeh

ČD Škofja Loka je v nedeljo, 8. septembra 2019, v prostorih društva v Brodeh odprlo muzejsko zbirko, to pa je bil tudi sklepni dogodek projekta Med-o-vita. To je projekt, ki je nastal ob sodelovanju med ČD Škofja Loka, Loškim muzejem, Razvojno agencijo Sora in Društvom Sožitje. Pri nastajanju muzejske zbirke pa je bilo ključno sodelovanje med ČD Škofja Loka in Loškim muzejem. Muzejsko zbirko, ki so jo poimenovali *Tle se špegaljate lenuhi, po tej mali, marni muhi*, so slavnostno odprli Aleš Demšar, predsednik ČD Škofja Loka, Tine Radinja, župan mestne občine Ško-

fja Loka in Marko Alauf, podpredsednik ČZS. Zasnovana je tako, da bodo obiskovalci poleg vpogleda v čebelarstvo zgodovinsko dediščino spoznali tudi širši pomen čebel in čebelarstva. Razstava je prilagojena tudi otrokom, ki bodo s pomočjo domiselnih ilustracij, delavnic, skozi igro spoznavali čudežni svet čebel. Vključene so tudi interaktivne vsebine, ki bodo privabile in navdušile mladostnike in vse, ki jih zanimajo sodobnejše tehnologije. Muzejska zbirka bo celostno dopolnila čebelarstvo turistično ponudbo čebelarskega društva in tudi Škofje Loke. Društvo se lahko poleg obstoječe ponudbe pohvali tudi z učno čebelarstvo potjo, ki je prav tako nastala v sklopu projekta Med-o-vita, in knjižico o možnosti uporabe medu v kuhinji, z zbranimi starimi recepti z medom. Vabimo vas, da nas obiščete in se tudi sami prepričate o dobri praksi sodelovanja na lokalni ravni.

Nataša Klemenčič Štrukelj

Foto: Stanislav Šturm

Foto: Stanislav Šturm

Odprtje učnega čebelnjaka

V ČD Kotlje smo si dolgo prizadevali za postavitev učnega čebelnjaka. To se nam je uresničilo lansko jesen, pomladi pa nam je uspelo postaviti še nadstrešek, kjer bodo šolarji lahko izvajali krožke. Svečano odprtje učnega čebelnjaka je bilo aprila 2019, za kar se pristrčno zahvaljujemo Občini Ravne na Koroškem, županu Tomažu Roženu, Matjažu Merkaču in Tatjani Merkač za odstop parcele ter tudi drugim donatorjem in članom, ki so to omogočili. Najlepša hvala še enkrat – še naprej bomo delali v dobro narave in ljudi!

ČD Kotlje

Foto: Ivana Borko

Odprtje novega učnega čebelnjaka pri OŠ Loče

Petek 27. september 2019 je bil za čebelarje ČD Loče in udeležence čebelarskega krožka na OŠ Loče pomemben dan, saj so predali namenu nov učni čebelnjak, ki bo omogočal strokovno usposabljanje in vzgojo novih generacij čebelarjev in širjenje znanja ter tradicije o čebelah in čebelarstvu na Loškem tudi prihodnjim rodovom. Učni čebelnjak so ob podpori Občine Slovenske Konjice, Krajevne skupnosti Loče in podjetij z lokalnega območja zgradili člani ČD Loče s prostovoljnim delom. Čebelnjak je mentorju Milanu Merniku s simbolno vročitvijo ključa predal predsednik ČD Loče Slavko Korošec. V pristrčnem kulturnem programu so nastopili učenci iz OŠ Loče.

Anton Kolar

Foto: Anton Kolar

Po predaji čebelnjaka v uporabo. Od desne proti levi: Toni Pilpauer, praporščak ČZ Slovenske Konjice, Milan Mernik, mentor čebelarskega krožka na OŠ Loče, Slavko Korošec, predsednik ČD Loče, čebelica kranjska sivka, Aleksander Žvikart, predsednik ČZ Slovenske Konjice, Darko Ratajč, župan občine Slovenske Konjice, in Anton Kolar, član UOČD Loče.

Odprtje šolskega čebelnjaka v parku OŠ Šempeter v Savinjski dolini

Menda ni naroda na svetu, ki bi bil tako čustveno navezan na čebele, kot smo Slovenci. Že stari rek, da je čebelarstvo poezija kmetijstva, je nastal na naših tleh, prav tako novejši, da je slovensko biti čebelar. S čebelarstvom se v povprečju ukvarja kar pet ljudi na tisoč prebivalcev, kar je edinstven primer na svetu. Slovenci imamo več kot 130 let staro organizacijo čebelarjev, strokovno revijo Slovenski čebelar, ki je enako častitljive starosti, čudovit čebelarski dom na Brdu pri Lukovici, čebelarji imajo svoje čebelnjake, v sklopu čebelarskih krožkov vzgajamo mlade čebelarje. V torek, 17. septembra 2019, smo odprli novi šolski čebelnjak z AŽpanji, ki stoji v šolskem parku, ki je nastal v sodelovanju ČD Šempeter in OŠ Šempeter. Čebelnjak so odprli Peter Pečnik, predsednik ČD Šempeter, in Uroš Vidmajer, ravnatelj šempeterske OŠ. Če-

Foto: Valentina Toman Čremožnik

belnjak sta prostovoljno izdelala Ivan Spasič in Pavel Regulj, čebelarja ČD Šempeter. Panje je daroval Edi Svet, čebele pa čebelarji ČD Šempeter: Edvard Plovštajner, Peter Pečnik, Pavel Regulj, Ivan Spasič in Leon Zajc. Za ocvetličenje pri čebelnjaku je poskrbela Veronika Spasič. Učenci so čebelnjak porbarvali in nanj namestili panjske končnice. Prepričani smo,

da bodo mladi znali ceniti delo svojih čebelarskih prednikov in da bo nov šolski čebelnjak v prelepi šolski okolici v vsej svoji žlahtnosti služil svojemu namenu. V uporabo so ga predali šolskemu čebelarskemu krožku in si zaželeli le še, naj medi!

Valentina Toman Čremožnik

Ambroževe svete maše po Sloveniji

Ambroževa maša ČZ Sa-Ša in ČD Gornji Grad: 1. december 2019, ob 10. uri v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi Štifti pri Gornjem Gradu.

Ambroževa maša ČD Stična: 1. december 2019 ob 10. uri v baziliki Žalostne Matere Božje v Stični.

Ambroževa maša ČD Loška dolina – Stari trg: 1. december 2019, ob 10. uri v cerkvi svetega Jurija v Starem trgu pri Ložu.

Ambroževa maša ČD Sevnica, ČD Radeče in ČD Šentjanž: 7. december 2019, ob 11. uri v cerkvi Svetih treh kraljev na Brunku nad Radečami.

Ambroževa maša ČD Lovrenc na Pohorju: 8. december 2019, ob 10. uri v cerkvi svetega Lovrenca v Lovrencu na Pohorju.

Ambroževa maša ČD Vir pri Domžalah: 7. december 2018, ob 18. uri v cerkvi svetega Jožefa na Viru.

Ambroževa maša ČD Naklo: 8. december 2019, ob 9. uri v cerkvi svetega Petra v Naklem.

Ambroževa maša ČD Tržič: 8. december 2019, ob 10. uri v cerkvi svetega Janeza Krstnika v Kovorju.

Ambroževa maša ČD Šenčur: 8. december 2019, ob 10. uri v cerkvi svetega Jurija v Šenčurju.

Ambroževa maša ČD Cerklje na Gorenjskem: 8. december 2019, ob 15. uri v cerkvi svetega Ambroža na Ambrožu pod Krvavcem.

Ambroževa maša ČD Krtina Dob: 15. december 2019, ob 10. uri v cerkvi svetega Martina v Dobu.

Prvo rekreacijsko kolesarjenje po novi Medoviti poti

Potem ko so lansko leto odprli Medovito pot, na kateri si je možno ogledati učne čebelnjake in se ustaviti na točkah, ki nudijo oddih in sprostitev, je ČD Črenšovci avgusta pripravilo prvo rekreacijsko kolesarjenje čebelarjev in drugih ljubiteljev narave po Medoviti poti, ki se vije po občini Črenšovci, občini Turnišče, občini Beltinci in občini Odranci. Kolesarji čebelarji so na začetku zbrali v vasi Žižki, kjer je začetek Medovite poti ter zaključili 30-kilometrsko rekreacijsko kolesarjenje na prostoru Centra kulturne dediščine ob potočnem mlinu Črnc v Odrancih. Vmesni postanki so bili pri čebelarjih Martinu Kustecu, Branku Dominku, Mateju Duhu. Prvega kolesarjenja po Medoviti poti se je udeležilo 20 udeležencev, vodil pa jih je predsednik

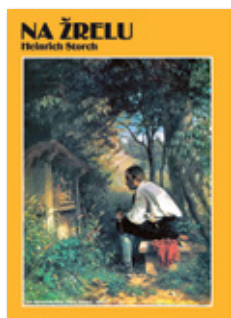
Foto: Jože Žerdin

Prvo rekreacijsko kolesarjenje po novi Medoviti poti.

ČD Črenšovci Jože Tratnjek. Med udeleženci je bila tudi kot najstarejša kolesarka 77-letna Marija Nemeč iz Turnišča, članica ČD Črenšovci.

Jože Žerdin

Naprodaj knjiga Na žrelu

Knjiga Heinricha Storch *Na žrelu*, ki jo je 2019 izdala Čebelarska zveza društev Maribor, je zelo koristen pripomoček. Po njej bodo radi posegali čebelarji, ko se bodo srečevali s stanji v panju, ki jih ne prepoznajo oziroma jih še niso reševali. Knjiga *Na žrelu* je edinstven priročnik, ki zelo natančno in razumljivo opisuje razna stanja in

dogajanja v čebelji družini, zato ocenjujemo, da bo gotovo prispevala k dvigu kakovosti našega čebelarjenja, zlasti pa k boljšemu počutju naših čebelic. Več o knjigi si lahko preberete v predstavitvenem članku, objavljenem v SČ 9/2019, str. 253. Cena knjige je 15 EUR. Kupite jo lahko v trgovini Jana na Streliški cesti 150 v Mariboru ali pa jo naročite s plačilom po povzetju na e-naslovu: zveza@czdm.si.

Čebelarska zveza društev Maribor

Čebelarji, pomagajmo socialno ogroženim družinam

Približuje se praznični december, mesec pričakovanj, iskrenih želja in toplih objemov. Čebelarji že nestrpno pričakujemo pomlad v upanju, da bo prihodnje leto bolj naklonjeno našim sivkam. Naše čebele so letos živele v velikem pomanjkanju, marsikje so trpele lakoto. Ob tem moramo pomisliti na vse ljudi, ki se s podobnimi občutki srečujejo prav vsak dan. ČZ Gorenjske zato poziva vse čebelarje, da pomagamo pomoči potrebnim socialno ogroženim družinam. V ta namen bomo zbirali med, pakiran v 370-ml ko-

zarce (torej približno 450 g) in ustrezno označen. Kateri koli delovni dan ga lahko dostavite v Čebelarski razvojno izobraževalni center Gorenjske v Lescah. Medene darove bomo zbirali do 6. decembra, nato jih bo sveti Miklavž prevzel in razdelil med naše sokrajane. Darujmo po svojih najboljših močeh in tako tudi drugim vsaj nekoliko polepšajmo dolge zimske večere.

Anže Perčič, predsednik ČZG

Predavanja Kmetijskega inštituta Slovenije

17. decembra 2019 vas vabimo na predstavitev treh zanimivih in aktualnih tem v čebelarstvu, ki bodo poteka-

la na Kmetijskem inštitutu Slovenije v Paviljonu 2000 v sklopu mednarodnega projekta Bpractices:

17.00–17.30: Prekinitev zaleganja in njegov biološki pomen (dr. Janez Prešern),

17.30–18.00: Biovarnost v čebelarstvu ter dobra čebelarska praksa (Jernej Bubnič),

18.00–18.30: Senzorične analize medu doma in v Italiji (Eva Cukjati).

Sodelavci skupine za čebelarstvo KIS

10. Glavarjevo srečanje

Vabimo vas na tradicionalno 10.

Glavarjevo srečanje, ki bo 13. decembra 2019 ob 18. uri v gostilni Pri Belokranjcu, Kandijska cesta 63, Novo mesto. Po-

datki za stik za prijavo: Anton Koželj, 031/619 961 ali Mira Šetina, 051/304 711.

Mira Šetina

Medeni dan v Ilirski Bistrici

Vabimo vas na Medeni dan 2019, ki bo potekal 8. decembra 2019 v Domu na Vidmu. V sklopu prireditve bosta tudi predstavitev in izobraževanje To-

maža Berceta, iz Zavoda za gozdove Slovenije, o pravilni uporabi električnih pastirjev ter zabava za otroke inr obilo medenih dobrot. **Program:**

11.00–12.00: podelitev priznanj z ocenjevanja medu 2019,

12.00–17.00: medena tržnica,
13.00–16.00: otroške delavnice za najmlajše.

ČD Anton Žnidaršič
Ilirska Bistrica

Potica z medom in s tepko

SESTAVINE: Testo: 800 g bele moke (TIP 500), 200 g ajdove moke, 10 rumenjakov, 84 g kvasa, 17 g soli, 7 g limonove lupine, 4 dl mleka, 1 dl konopljinca olja, ½ dl vroče vode, ½ dl mleka (kvasec), 70 g sladkorja, 1 strok vanilje. **Orehov nadev s tepkami:** 500 g zmletih orehov, 2 dl mleka, 150 g sladkorja, 3,5 g limonove lupine, 3 rumenjaki, sneg treh beljakov, 100 g masla, 200 g suhih, kuhanih tepk, 250 g svežih hrušk, karamela za premaz, 1 strok vanilje.

PRIPRAVA: Kvas zalijemo s ½ dl vroče vode in mleka ter postavimo na toplo. V mleku skuhamo strok vanilje. Vaniljevo mleko ohladimo. Preostale sestavine, kvasec in vaniljevo mleko zmešamo in vzhajamo.

V mleku skuhamo strok vanilje. Vaniljevo mleko ohladimo. Iz beljakov pripravimo trd sneg. Skupaj zmešamo orehe, sladkor, limonovo lupino, nato dodamo vaniljevo mleko in maslo, rumenjake in v maso vmešamo sneg treh beljakov. Sveže hruške in suhe tepke narežemo. Na razvaljano testo najprej razmažemo karamelo, nato maso in nanjo posujemo sveže hruške in tepke. Pečemo 15 minut na 200 °C, nato 45 minut na 175 °C.

Svoj recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si.

Avtor recepta: Uroš Štefelin

Foto: Cveto Sornč

Informacija o izvozu matic

Na pobudo ČZS, naslovljeno na MKGP, je UVHVVR na začetku septembra 2019 obvestila pristojni organ v Kanadi (Canadian Food Inspection Agency – CFIA), da je bil izkazan interes za izvoz čebeljih matic v Kanado. Kanadska stran je v odgovoru pojasnila, da morajo opraviti oceno tveganja, ki ga predstavlja uvoz matic iz Slovenije. Hkrati je pojasnila, da ne bo treba opraviti tudi dodatne posebne ocene Slovenije kot države izvoznice, ker je Slovenija članica Evropske unije. Med in po obisku ministrice za kmetijstvo,

gozdarstvo in prehrano dr. Aleksandre Pivec v Kanadi, ki je to temo odprla v pogovorih na ministrski ravni, so bili vzpostavljeni dodatni stiki s pristojnimi oblastmi. Na podlagi pridobljenih dodatnih usmeritev je UVHVVR na začetku oktobra 2019 poslala na kanadski pristojni organ tudi uradno prošnjo za začetek uradnega postopka za izvoz matic iz Slovenije v Kanado. V pismu je bila kanadska stran ponovno zaprosena za podrobnejše informacije glede celotnega postopka. Predvsem je pomembno, na kakšen način bo potekal postopek za oceno tveganja za izvoz čebeljih matic, vključno

z vprašanjem, ali je predviden tudi obisk kanadskih inšpektorjev v Sloveniji, kar bi pomenilo določene stroške za potencialne izvoznike. Po prejetju odgovora se bo postopek, ob upoštevanju odločitve deležnikov, nadaljeval po predpisanih korakih. Pri tem je treba omeniti, da lahko celoten postopek traja od nekaj mesecev do nekaj let, odvisno od interesa kanadske industrije in drugih njihovih prioritet.

Mag. Snežana Popovič,
vodja Službe za EU koordinacijo
in mednarodne zadeve, MKGP

Predstavitev Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v RS v obdobju 2020–2022

S 1. avgustom 2019 je začelo veljati

novi programski obdobje za izvajanje ukrepov na področju čebelarstva v obdobju 2020–2022. Kakšni so ukrepi, pogoji programa in financiranja ter terminski načrt izvedbe, bodo predstavili predstavniki Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Vabimo vas, da se udeležite predsta-

vitve Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v RS v obdobju 2020–2022, ki bo v prostorih Čebelarke zveze Slovenije, Brdo 8, Lukovica, v torek, 17. decembra 2019, ob 16.00. Vljudno vabljeni.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Razpis za izdelavo maket čebelnjakov

ČZS v sodelovanju s podjetjem Belinka pripravlja razpis za izdelavo maket slovenskih čebelnjakov. Na razpisu bodo lahko sodelovali dijaki srednjih lesarskih šol, ki bodo izdelovali čebelnjake, ki so značilni za območje šole. S tem želimo mlade obrtnike seznaniti s čebelarstvom in bogato kulturno in

arhitekturno dediščino, ki jo predstavlja slovenski čebelnjak. Najboljši izbrani končni izdelki bodo postali del stalnih in potujočih razstav slovenskih čebelnjakov. V projektu poleg podjetja Belinka sodelujeta tudi arhitekt in avtor knjige *Slovenski čebelnjak* g. Borut Juvanec ter čebelar in fotograf g. Franc Šivic, ki ima med drugim tudi zbirko maket in fotografij čebelnjakov iz različnih predelov Slovenije.

Simon Golob, vodja projekta

Vabilo na Dan čebelarkega turizma

Vabimo vas, da se **v petek, 6. decembra 2019, ob 15.00** udeležite **posveta ob dnevu čebelarkega turizma, ki bo potekal v prostorih Čebelarke zveze Slovenije na Brdu pri Lukovici**. ČZS, JSSČ, že tradicionalno organizira dogodek na temo čebelarkega turizma. To je odlična priložnost za spoznavanje dobrih praks čebelarkega turizma in možnosti, ki nam jih ponuja tovrstna dejavnost. Prireditev bomo

popostrili s kulturnim programom in prikazom aranžiranja čebeljih pridelkov. Vljudno vabljeni.

Program:

- uvodni pozdrav: **Boštjan Noč**, predsednik ČZS, **Helena Cvikel**, v. d. generalne direktorice Direktorata za turizem, **Damjan Stanonik**, državni sekretar na MKGP,
- Spanje in sladke sanje v čebelnjaku Terme Paradiso – **Martina Gizel**,
- Predstavitev dobre prakse družinskega čebelarkega turizma Kobl – **Tomaž Kokl**,

- Kranjska sivka kot razvojni projekt občine Ivančna Gorica – **Maja Lampret**,
- Trženje in promocija čebelarkega turizma – **Mladen Ljubišič**,
- Predstavitev čebelarkega turizma prijazne občine in podelitev priznanj za čebelarke najprijaznejšo občino,
- Strategija čebelarkega turizma – **Verena Štekar Vidic**,
- Izobraževanje za čebelarkega turističnega inštruktorja – **Dominika Koritnik Trepel**,

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

4. festival čebelarke pesmi Lukovica 2019

Na letošnjem že 4. Festivalu čebelarke pesmi v Lukovici, ki bo potekal 6. decembra 2019 ob 18. uri v Kulturnem domu Janka Kersnika v Lukovici, se nam bo s svojimi pesmimi predstavilo kar deset zborov, ki so v svoj repertoar med drugim uvrstili tudi

vsaj eno pesem s čebelarke tematiko. **Letošnji nastopajoči so:** 1. Dramsko pevka skupina Zarja, 2. Ljudske pevke predice z godcem Jožetom, 3. Trio Odsev, 4. Mešana pevka skupina dr. France Prešeren Žirovnica Breznica, 5. Boris Jezeršek in ansambel Bolj počas, 6. Moška pevka skupina Sosedje, 7. Mešani pevski zbor Lipnica, 8. Komorni moški zbor Čebelarke zveze

Slovenije, 9. Moški pevski zbor Janko Kersnik Lukovica, 10. Skrinca Lukovica. Strokovno mnenje o izvajanju pesmi in o posameznih zborih bo podal prof. Tomaž Habe. Zmagovalec bo nagrajen z brezplačnim snemanjem audio pesmi in plasiranjem pesmi v javnost. Vljudno vabljeni v dobro družbo, da z nami preživite prijeten večer.

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Nominiranci za državne prvake v senzoričnih lastnostih medu

22. oktobra 2019 je na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani potekalo državno senzorično ocenjevanje medu. Na državno senzorično ocenjevanje se lahko uvrstijo vzorci medu, ki so na slovenskih in mednarodnih ocenjevanjih v posamezni kategoriji medu dosegli naziv prvaka vrste. Ocenjevanje na državni ravni pa se izvede le, če na državno ocenjevanje prejmemo vsaj tri vzorce iz posamezne kate-

gorije. Letos je državno ocenjevanje vodila izr. prof. dr. Jasna Bertoncelj z Biotehniške fakultete. V senzorični komisiji pa so sodelovali še doc. dr. Mojca Korošec, mag. Andreja Kandolf Borovšak, Mitja Smrdel, Primož Božnar, Bojan Pavlin in Tomaž Staniša. Letos so se na državno ocenjevanje uvrstili vzorci iz naslednjih kategorij medu: akacijev med (Peter Kolar), lipov med (Kristjan Kavčič), kostanjev med (Matic Kimovec in Janez Dremelj) in hojev med (Boštjan in Anton Noč ter Vinko Košir), vendar zaradi premajhnega števila vzorcev ocenjevanje v teh kategorijah ni bilo izvedeno. Pogoju, da se izvede državno senzorično ocenjevanje, pa sta zadostili le dve kategoriji, in sicer kategoriji cvetličnega in gozdnega medu. V kategoriji cvetlični med se letos za naziv državnega prvaka potegujejo Jože Vidovič iz Apač, Vladimir Troha iz Izole ter Če-

belarstvo Ceglar iz Ivančne Gorice. V kategoriji gozdni med pa se za naziv državnega prvaka potegujejo Srečko Mazgan iz Radelj ob Dravi, Tatjana Grdadolnik iz Brezovice, Miha Tekavčič iz Vidma - Dobrepolja in Trajče Nikoloski iz Ljubljane. Končna razvrstitev bo znana na zaključni slovesnosti, ki bo potekala v petek, 6. decembra, z začetkom ob 18.00 v Kulturnem domu Janka Kersnika na Lukovici, kjer bo sočasno potekal tudi IV. Festival čebelarke pesmi. Prisotne čebelarje bomo obvestili tudi glede možnosti vključevanja v sheme višjih kakovosti.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE, KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE KMETIJSKE PROIZVODE

Foto: Nataša Lilek

Delitev sadik medovitih dreves

Vodstva ČD obveščamo, da je ČZS s pomočjo Drevesnic Štivan d.o.o. in

Omorika d.o.o. uspela zagotoviti sadike medovitih dreves javorja in lipe. Zaradi potreb društev in smotrnosti porabe sadik smo se odločili, da sadike razdelimo 21 čebelarskim društvom, in sicer bo vsako društvo prejelo 13 sa-

dik javorja in 6 sadik lipe. V ta namen bomo na e-naslov ales.bozovicar@czs.si od 17. decembra od 10. ure dalje zbirali prijave ČD, ki želijo prejeti sadike, do porabe zalog.

Aleš Bozovičar, vodja ONS

NOVO – prodajni artikli ČZS

Na ČZS smo pripravili nov izbor artiklov. Artikli so primerni za čas, ko prihajajo hladni dnevi, ali preprosto zato, da nekoga obdarimo. Naročila sprejemamo na ines.zunic@czs.si ali 01/729 61 00.

Tajništvo ČZS

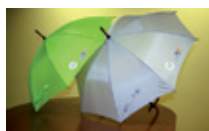
Skodelica: 7,00 EUR

Kapa: 9,00 EUR

Odeevnik: 2,00 EUR

Dežnik: 8,00 EUR

Moška jopica: 35,00 EUR

Ženska jopica s kapuco: 35,00 EUR

Telovnik softshell: 32,00 EUR

Referenčni model ženske in moške čebelarske obleke sedaj tudi na vpogled na sedežu ČZS

UO ČZS je na svoji 14. redni seji dne 21. marca 2019 sprejel sklep št. 234 o podelitvi koncesije za izdelavo čebelarske obleke. Koncesijska pogodba za dobo 10 let se sklepa s podjetjem

Modno krojaštvo Andrej Šmigoc d. o. o., ki izpolnjuje vse pogoje za izdelavo čebelarske obleke (glede kakovosti in dobave materiala). Torej, čebelarsko obleko lahko izdeluje izključno samo podjetje Modno krojaštvo Andrej Šmigoc d.o.o. »po modelu in materialu, ki je zaščiten pri Uradu RS za intelektualno lastnino, in zloraba zaščitenega modela pomeni civilno in kazensko odgovornost«. Referenčni model je

od 27. maja 2019 tudi na sedežu ČZS. **Od tedaj naprej morajo biti vse obleke takšne, kot je vzorec (predpisani referenčni model) na ČZS, in če čebelarji ocenjujete, da obleka odstopa, se, prosimo, zglasite na ČZS, kjer bomo ugotovili odstopanja od referenčnega modela.** Za dodatne informacije smo vam na voljo na tel. št. 041/370 409 (Barbara Dimc).

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Predlogi za odličja oz. plakete Antona Janše v letu 2020

Predlogi za dobitnike odličij Antona Janše I. stopnje: Čebelarska društva in območne čebelarske organizacije prosimo, da najpozneje do 20. januarja 2020 na naslov Čebelarske zveze Slovenije pošljejo pisne predloge za dobitnike odličij Antona Janše I. stopnje ter plaket Antona Janše.

Pri oblikovanju predlogov upoštevajte merila veljavnega Pravilnika o odlikovanjih, priznanjih in nagradah, ki je objavljen na spletni strani ČZS. Na tej spletni strani boste našli tudi obrazec za pripravo predloga.

Praznovanje obletnic delovanja čebelarskih društev: Vse čebelarske organizacije, ki bodo v letu 2020 praznovala 50-, 70- ali 90-letnico svojega delovanja in bodo tako tudi prejemnice odličja Antona Janše, prosimo, da do 20. januarja 2020 pisno sporočijo

na naslov Čebelarske zveze Slovenije. Čebelarske organizacije, ki bodo v letu 2020 praznovala 100- ali večletnico svojega delovanja in bodo tako prejemnice plakete Antona Janše, prosimo, da to prav tako do 20. januarja 2020 pisno sporočijo na naslov Čebelarske zveze Slovenije.

Dodatne informacije prejmete pri tajnici ČZS, barbara.dimc@czs.si, 041 370 409.

Komisija UO ČZS
za odlikovanja in nagrade

Namenitev dela dohodnine ČZS

Čebelarska zveza Slovenije je upravičenka, ki ji davčni zavezanci v skladu s 142. členom Zakona o dohodnini

lahko namenimo do 0,5 % dohodnine, odmerjene od dohodkov, ki se všttevajo v davčno osnovo. Ta donacija za občane ne predstavlja dodatnega stroška, saj gre za dohodnino, ki jo moramo plačati. Del te dohodnine lahko namenimo organizacijam po lastni izbiri, v

nasprotnem primeru gre tega 0,5 odstotka v proračun RS. Dostop do aplikacije imate tudi na naši spletni strani: www.czs.si/content/dohodnina. Naša davčna številka je 81079435.

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Zbiramo ponudnike porcijskega medu slovenskega porekla

Projekt ČZS, JSSČ, »Pijmo kavo in

čaj z medom« spodbuja uporabo porcijskega medu slovenskega porekla. Zaradi večjega zanimanja vabimo ponudnike porcijskega medu slovenskega porekla, da nam posredujejo svoje podatke za stik. Podatke bomo objavili

na spletni strani ČZS in bodo na voljo zainteresiranim kupcem. Podatke pošljite na: info@czs.si.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Urniki usposabljanj v decembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
4. dec.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Razvojni center narave, Poljčane	g. Rojs 041/826 690
4. dec.	17.00	Delavnica o uporabi spletnih aplikacij (vnos in registracija stojišč, SIRIS, GERK) za upravjalce pašnih redov	Vlado Auguštin	Kulturni dom Podpeč, Jezero 21, Preserje	g. Peček 041/482 492
5. dec.	17.00	Ekološko čebelarjenje	Miha Metelko	Čebelarski center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Kovačević 01/729 61 24
5. dec.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	Dr. Peter Kozmus	OŠ Dobravlje, Dobravlje 1, Dobravlje	g. Božič 051/620 777

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
11. dec.	16.30	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Tanja Magdič	Čebelarski dom Neblo, Neblo 1b, Neblo	g. Kristančič 040/765 048
19. dec.	17.00	Možnost pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev	Nataša Klemenčič Štrukelj	Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Pivola 8, Hoče	g. Vogrinec 041/818 705

ZVEZA ČEBELARSKIH
DRUŠTEV SRBIJE
www.spos.info

XII. DRŽAVNI ČEBELARSKI SEJEM 1.–2. februar 2020.

HALA 2 BEOGRAJSKEGA SEJMA

Dodatne informacije poiščite na spletni strani:

www.spos.info

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:

od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarska oprema in drobni pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naručeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

1.

ZAVAROVALNICA

PO ZADOVOLJSTVU

STRANK

Zaupaj v svojo pot
Več na generali.si | 080 70 77

 GENERALI

Vir: Zavarovalniški monitor 2019

Mali oglasi

PRODAM

Semensko ajdo, čebelica, možno pošiljanje po pošti, tel.: 041/620 850.

Čebelji vosek v kolutih, pribl. 100 kg (Izola), tel.: 041/906 325.

Cvetni prah, zamrznjen po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Akacijev in cvetlični med (Dolenjska), tel.: 031/244 601.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostonjev in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Kakovosten akacijev in kostonjev med v kozarcih ali sodih, SMGO-shema, tel.: 070/869 248.

Akacijev, cvetlični in kostonjev med, tel.: 031/269 475.

Akacijev, cvetlični, kostonjev in gozdni med (Dolenjska), tel.: 031/882 295.

Akacijev, cvetlični, kostonjev in gozdni med v 80-kilogramskih sodih, možnost dostave (Goriško), tel.: 041/881 830.

Akacijev, lipov, kostonjev, gozdni in hojev med v večjih količinah; zbiramo rezervacije za čebelje družine v marcu 2020, tel.: 040/165 921.

Ajdov med v kozarcih (okolica Ptuja), tel.: 041/411 545.

Cvetlični med v sodih, tel.: 031/303 337.

Cvetlični, lipov, kostonjev in gozdni med, tel.: 031/651 378.

Cvetlični in kostonjev med, dostava brezplačna, tel.: 041/385 620.

Cvetlični in gozdni med (Žužemberk), tel.: 031/426 702.

Kostonjev in smrekov med (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Gozdni in hojev med ter AŽ-satnike, tel.: 04/ 575 477.

Večje količine akacijevega, cvetličnega in kostonjevega medu ter 50 malih 3-satnih plemenilčkov, tel.: 031/326 959.

Prevozni čebelnjak MB 1213, za 66 AŽ 10-satarjev in točilnico, registracija do junija 2020, tel.: 041/590 166.

Štirisatno točilo za med na električni pogon, kot novo, ugodno (Kamnik), tel.: 041/325 551.

Kočevski med, gozdni, lipa, cena po dogovoru, tel.: 031/666 290.

Deske, lipove, debeline 32 mm, zračno suhe, pribl. 3 m3, tel.: 040/211 346.

Lipove AŽ-satnike, prvovrstne, lahko tudi s satnico iz čistega voska, UGODNO, tel.: 031/753 345.

20 plemenilnikov, narejenih v 2/3 LR-nakladah (8 plemenilnikov/naklado), s pitalniki, satniki in pokrovi, tel.: 041 352 997.

Rabljeni AŽ 10- in 7-satarje, osmukalnice, ometalnik ter sublimator za oksalno kislino, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Prevozni čebelnjak za 8 + 1 AŽ z naletno zavoro, nadgradnja je iz 5-centimetrskih izolacijskih plošč (Kozjansko), tel.: 040/575 924.

Med čebelarstva PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Vsem čebelarkam in čebelarjem želimo medeno, zdravo in uspešno novo leto 2020! Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite v Sloveniji pridelan akacijev in cvetlični med v zeleni količini ali pakiran v kozarce.

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Apital

Apital d.o.o.
Vrbovec, Hrvaška
→ www.apital.hr
→ info@apital.hr
→ 00 385 98 9108 320

Naš facebook:

Proizvodnja
kovinske
čebelarske
opreme

NOVO
Distribucija
in prodaja v
trgovini Repro

Dvor 12b
8361 Dvor

- zabojnik za prevoz čebel • prevozna enota
- parni topilnik • preša za vosek • voziček za sode
- komora za dekrystalizacijo medu

www.cebelar.net

NA ZALOGI:

Za več informacij pokličite:

041 222 665

PANJI AŽ
NAKLADNI AŽ PANJI
SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
PANJI LR
POGAČE - HONEY BEE PRO
IZOLACIJSKA PENA
DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Osmukalniki, kateri
ne plesnijo.

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov
in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po
ugodnih cenah.

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (roglični spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo Strgar d.o.o., Primičeva ulica 10 a, 1291 Škofljica

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Izdelava prevoznih
čebelnjakov

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

Čebelarska oprema Seražin

Nudimo:

- Čebelnjake
- Panje
- Točila
- Pripomočki za odkrivanje satov
- Opremo za rokovanje s sodi
- Predelavo kamionov

Obiščite nas na spletni strani:
www.cebelska-oprema.si
 e-mail: boris@serazin.si
 tel: 041-728-119

Čebelam prijazni premazi
za les iz Belinke

www.belinka.com

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AZ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH PANJEV
**VAM PODARIMO
PRAŠILČEK**

**MIZARSTVO
KRŽE**
1936

Istrijska 10, 1360 Vrhnika
041 420 200 01/755-13-17

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
 Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
 Telefon & faks: +43 (0) 3475/2270
 info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
 Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
 Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
 Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
 Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
 Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

KUNSTELJ

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.
Zavrți 41, 1234 Mengeš
Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27, 031/893 276
E-pošta: jm-kunstelj@amis.net
www.mj-kunstelj.com

Čebelarški jopiči, kombinezoni, klobuki, kape, rokavice, pajčolani ...
Čebelarska točila (3-, 4- in 5-satna, plastika in inox)
in posode za med (50, 70 in 100 l), rezervni deli za točila,
motorji (80 in 110 W), ročni pogoni, plastični ventili ...
NOVO: kape s svetilko in povečevalom

ČEBELJI KORIDOR ZA PREPREČEVANJE ČEBELJEGA ROPA

RAZPRODANO
V kratkem ponovno na voljo.

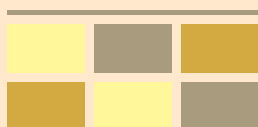
5 kosov:
29,80 €

Naročila:
031 536 229 ali
www.cebelykoridor.si

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

05 754 24 05

www.drevesnicastivan.si

Sezonska ponudba sadik

- **SADNO DREVJE** (Velik izbor starih odpornih sort)
- **GOZDNO DREVJE** (Smreka, Bukev, Hrast, Javor ...)
- **VELIKA IZBIRA MEDOVITIH RASTLIN**
(Lipa, Kostanj, Evodija, Jelka, Češnjka ...)
- **DOSTAVA PO CELI SLOVENIJI**

Člani ČZS imajo **10 % popusta** na vse sadike. Na zalogi preko 1.000.000 sadik.

Vesele praznike
Vse lepo
v 2020

Iskrena hvala vsem,
ki ste skupaj z nami tlakovali
poslovno pot iztekajočega se leta.

Novo leto pa naj bo vsem vam
kot kozarec medu:
poln sladke sreče, zdravja in uspehov.

Zapustili so nas

ANTON BOŽIČ
1927–2019

Čebelarje ČD Ponikva je 23. marca 2019 presenetila žalostna novica, da nas je v 92. letu zapustil naš dolgoletni član Anton. V naše društvo se je včlanil v 60. letih, ko je začel čebelariti s svojimi prvimi panji čebel. Bil je dejaven član in se je rad vključeval v delo društva. Kmalu zatem je postal blagajnik in to funkcijo opravljal vse do leta 2016. Za svoje delo je prejel odličje A. J. III. stopnje. Anton je bil prijeten sogovornik, veliko je vedel o čebelah, zato je svoje znanje delil med svoje čebelarske kolege in prenašal znanje na mlajše rodove. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Ponikva

KONRAD POGOREVC
1960–2019

V avgustu 2019 smo se čebelarji ČD Slovenska Bistrica poslovili od Konrada Pogorevca. Začel je čebelariti leta 1985 in se leta 1990 včlanil v ČD Slovenska Bistrica. Do leta 2015 je opravljal dolžnosti člana upravnega odbora društva in vlogu gospodarja društva.

Vsi se ga bomo spominjali nasmejanega, ko smo se ob tržnih dnevih na tržnici posladkali z medenim čajem in okusnim prigrizkom – brezplačno. Udeleževal in izkazal se je na številnih delovnih akcijah pri izgradnji našega čebelarskega centra. Stalno se je izobraževal in uspešno opravil izpit iz NPK čebelar. Prejel je vrsto priznanj in zahval, med njimi tudi odličji A. J. III. in II. stopnje leta 2006 v Mariboru. Ohranili ga bomo kot vzor plemenitega, poštenega, dobrosrčnega dobrotnika in ustvarjalnega čebelarja.

ČD Slovenska Bistrica

JANEZ RIBNIKAR
1927–2019

Sredi septembra smo na pokopališče v Križah pospremili prijatelja, družbenega delavca in svojega najstarejšega čebelarja. Vso poklicno dobo je deloval kot šolnik. Prosti čas je posvečal svoji veliki ljubezni – čebelam in čebelarjenju. S čebelami se je srečal že v otroštvu in z njimi živel polnih 80 let. Svoje znanje je zavzeto prenašal na šolsko mladino in starejše čebelarje. V našem društvu je prevzemal in izvajal vse mogoče zadolžitve. Podeljeni so mu bili različna priznanja in odlikovanji A. J. III. in II. stopnje. Pokojnika bomo hvaležno ohranili v lepem spominu.

ČD Tržič

ZORAN OKORN
1937–2019

Oktober smo se poslovili od prijatelja in čebelarja Zorana. Kmalu po tem, ko se je z družino iz rodnih Knap preselil v Selca, je ob hiši naredil manjši čebelnjak. Bil je ljubiteljski čebelar, saj je večino časa čebelaril z osmimi do desetimi družinami. V čebelarsko društvo se je včlanil leta 1990. Nekaj mandatov je bil član ali predsednik nadzornega odbora. Čebelarske izkušnje je rad delil z drugimi. Udeleževal se je društvenih občinskih zborov, izobraževanj in piknikov. Kot človeka in čebelarja ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Selška dolina

DRAGO ČUČEK
1938–2019

V septembru se je od nas poslovil prijatelj in čebelar g. Drago Čuček. Rodil se je 18. oktobra 1938 v Celju. Velik del svojega življenja je preživel v naravi, še posebej rad pa je čebelaril. Leta 1980 je postal aktivni član ČD Henrik Peternelj Celje in prav skrb za čebele ga je držala pokonci tudi takrat, kadar mu zdravje ni naj-

bolje služilo. Za svoje delo v društvu je prejel več odlikovanj. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Henrik Peternelj Celje

JOŽE DOLINAR
1929–2018

Lani, na začetku septembra, smo ga s praporom pospremili na zadnji poti na pokopališču v Novi Oselici. Pri petindvajsetih letih je prevzel skrb in delo na očetovi kmetiji. Tudi za čebelnjak in čebele je skrbel, kot so oče in dedje pred njim. Leta 1960 je bil ustanovni član ČD Sovodenj in vedno podpiral delo v njem. Povečal je čebelnjak, izdeloval panje, satnike in opremo. Pri čebelarskih opravilih mu je rad pomagal in delal družbo vnuk Jakob. Mirno je sprejemal teže let in bil vesel, da se delo na kmetiji in v čebelnjaku nadaljuje z njim. Zadnji dve leti ga je bolezen priklenila na posteljo. Ni več mogel v čebelnjak in posedeti na klopi pred njim, je pa vedno vprašal, kako so kaj čebele.

ČD Sovodenj

Obvestilo

Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Osmrtnice do 80 besed so brezplačne. Brezplačen obseg je hkrati tudi zaželen obseg osmrtnic.

Uredništvo

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎(05) 368 45 80, ☎(05) 368 45 81
GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA

☎(01) 729 61 30, GSM 051 352 952 e-pošta: cebelarna.lukovica@gmail.com

Vsem čebelarjem in
čebelarškam se ob
koncu leta
zahvaljujemo za
zaupanje.

Želimo vam lepe božične
praznike ter veselo, zdravo in
medeno leto 2020!

<p>- PANJI - OPREMA ZA PANJE - SATNICE - ZAŠČITNA OPREMA - OŠTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI - OPREMA IN PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV - TOČILA - CEDILO - OPREMA ZA SEGREVANJE MEDU - OPREMA ZA POLNJEVJE MEDU - EMBALAŽA</p> <p>ZABOJNIKI ZA PREVOZ AŽ- IN LR- PANJEV</p>	<p>IZDELUJEMO: - PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S - PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S - PANJE AŽ 3E: 9S, 10S, po naročilu 11S - PANJE AŽ KOZINC 11 + 3</p> <p>Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4% popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.</p>	<p>PARNI TOPILNIKI VOŠČIN, SONČNI TOPILNIKI LEŠENI IN IZ NERJAVEČEGA MATERIALA ZA 1 ALI 2 SATA, PREŠE ZA VOŠČINE</p> <p>EMBALAŽA ZA MED: STEKLENA, PLASTIČNA, KARTONSKA, POKROVČIČI</p>	<p>OBVESTILO Trgovini bosta dne 24.12. in 31.12.2018 zaprti. Hvala za razumevanje!</p>	<p>IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO 12 in 230V</p>	<p>NALEPKJE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKJE od 0,28 EUR/POLA</p>										
				<p>IZOLACIJSKA PENA ZA AŽ PANJE</p>	<p>ZAŠČITNA OPREMA ZA DELO S KISLINAMI</p>										
				<p>NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!</p>	<p>URNIK</p> <table border="1"> <tr> <td>BATUJE</td> <td>PE LUKOVICA</td> </tr> <tr> <td>pon-pet 9:00-13:00</td> <td>pon-čet, pet 9:00-13:00</td> </tr> <tr> <td>12:30-16:00</td> <td>13:30-16:00</td> </tr> <tr> <td>sob. ZAPRTO</td> <td>9:00-13:00 13:30-17:00</td> </tr> <tr> <td></td> <td>sob. ZAPRTO</td> </tr> </table>	BATUJE	PE LUKOVICA	pon-pet 9:00-13:00	pon-čet, pet 9:00-13:00	12:30-16:00	13:30-16:00	sob. ZAPRTO	9:00-13:00 13:30-17:00		sob. ZAPRTO
BATUJE	PE LUKOVICA														
pon-pet 9:00-13:00	pon-čet, pet 9:00-13:00														
12:30-16:00	13:30-16:00														
sob. ZAPRTO	9:00-13:00 13:30-17:00														
	sob. ZAPRTO														

Logar
ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA
izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE
PONEDIELIK - PETEK:
09:00 - 13:00
13:00 - 17:00
SOBOTA:
V DECEMBRU ZAPRTO
01.01.2020 ZAPRTO

RAZLIČNI MODELI GRELCEV ZA SEGREVANJE MEDU

HONEYTHERM - SISTEM ZA TOPLJENJE IN FINO ČIŠČENJE MEDU

PESTRA PONUDBA MODELOV ZA VILVANJE SVEČ

ČRPALKA ZA MED

TOPLOTNA OMARA ZA DEKRISTALIZACIJO MEDU, NERJAVEČA

LOGAR TRADE D.O.O.
POSLOVNA CONA A 41
SI-4208 ŠENČUR

☎ 04 25 19 410
✉ info@logar-trade.si
www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.
Pri gotovinskem nakupu čebelarške opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarško izkaznico 4% popusta.

APIS MED

ČEBELARSTVO DEBEVEC
ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
14.00-16.00
V decembru ob sobotah zaprto.
apis.med93@gmail.com
www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJI	NAKLADNI AŽ-PANJ	KAKOVOSTNI AŽ-SATNIKI CENA 0,86 EUR LASTNA PROIZVODNJA ZBITI, LEPLJENI, VRTANI	SAMO 1,38 EUR/KG	PITALNIK 5L ZA AŽ-PANJE	TRIEŤAŽNI AŽ-PANJ	DVOJNO CEDILO ZA MED	IZOLACIJSKE PENE ZA 7-, 9-, 10-IN TRIEŤAŽNI 10-SATNI PANJ
PLATIČNO OBEŠALO (AŽ) IN RAZSTOJŠČE (LR)		ČEBELJE POGAČE LASTNA PROIZVODNJA CENA 1,25 EUR/KG NAD 100 KG CENA 1,20 EUR/KG		PRAŠILČEK AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI	GRELEC ZA MED - OKROGLI 106 CM ALI 86 CM		

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,38 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosk (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posejdanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosk. ■ Odkupujemo čebelji vosk. ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v zaprtih plastičnih vrečah. Sati morajo biti PREŠTETI, sicer menjava ne bo mogoča. Menjava je možna samo za satnice.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.